ក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់
COMMISSION DES MŒURS & COUTUMES

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

KAMBUJASURIYÂ

កម្ពុជសុរិយា

សៀវភៅទស្សនាវដ្ដីចេញផ្សាយរាល់ខែ ពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ឆ្នាំគំរប់ ១២

ខែ ១០

កុង្សីយ៍សេនាបតីបានអនុញ្ញាតហើយ
សម្ដេចសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈយល់ព្រម

ភ្នំពេញ
ការផ្សាយរបស់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ
ព. ស. ២៤៨៣
គ. ស. ១៩៤០

សេចក្តីជូនដំណឹង

អំពីទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយានេះ បានចេញផ្សាយរឿងរ៉ាវទាំងគតិលោក គតិធម៌ ដើម្បីចែកជូនដល់ញាតិជាតិខ្មែរមើល ដោយដំឡៃយ៉ាងថោកបំផុតឥតយកចំណេញ សព្វថ្ងៃនេះគិតត្រឹម ១ ឆ្នាំ ៤ រៀលប៉ុណ្ណោះ តែដល់ទៅឆ្នាំ ១៩៤១ ទស្សនាវដ្តីនឹងនៅត្រាំទ្រតាមដំឡៃដដែលនេះទៀតពុំបានទេ គង់តែគិតដំឡើងថ្លៃឡើងទៀតខ្លះជា ១ ឆ្នាំ ៦ រៀល ៥០ សេន ចំនួនសៀវភៅ ១២ ក្បាលក្នុង ១ ឆ្នាំ ។ ដំឡៃនេះ គិតត្រឹមតែរួចខ្លួនមិនមែនយកចំណេញទេ ។

អស់លោក-អ្នកគង់ជ្រាបច្បាស់ហើយថា សព្វថ្ងៃនេះមិនថាវត្ថុអ្វីៗទេសុទ្ធតែឡើងថ្លៃគ្រប់ចំពូក រហូតដល់ក្រដាសសម្រាប់បោះពុម្ពទស្សនា-វដ្តីនេះក៏ឡើងថ្លៃមួយជាបីជាបួន ថែមទាំងរកទិញបានដោយកម្រផង ។ កាលបើលោក-អ្នកបានជ្រាបសេចក្តីពិតដូច្នេះហើយ ក៏មិនត្រូវមានចិត្តធុញត្រញូកនឹងដំឡៃដែលត្រូវដំឡើងបន្ថែមបន្តិចបន្តួចនេះទេ ។ មួយវិញទៀត បើយើងពិនិត្យមើលរឿងផ្សេងៗ ដែលមានចុះផ្សាយកាលខែក្នុងឆ្នាំ ១៩៤០ នេះជាដើមទៅ គង់យល់ថារឿងនីមួយៗមានដំឡៃថ្លៃថ្លាលើសថ្លៃជាច្រើនលើសលប់គណនា ដូចពង្សាវតាររបស់នានាប្រទេសឬពង្សាវតារ

លោកដែលយើងចុះផ្សាយរាល់ខែនេះ នាំឲ្យលោក-អ្នកមើលទស្សនាវដ្ដី កើតចំណេះចេះដឹងយ៉ាងធំទូលាយ ហាក់ដូចជាលោក-អ្នកមានអាយុរាប់ទាំងពាន់ៗឆ្នាំ ហើយបានធ្វើដំណើរទៅកាន់នានាប្រទេសដោយខ្លួនឯង ហើយបានដឹងបានឮរឿងរ៉ាវប្លែកៗក្នុងប្រទេសនោះៗយ៉ាងអស្ចារ្យ ។ ចំណែកខាងគតិធម៌វិញ ក៏បានចុះផ្សាយរឿងពុទ្ធសាសនាដែលមានក្នុងនានាប្រទេសដែលកាន់ពុទ្ធសាសនា តាំងអំពីសម័យបុរាណដរាបមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ដើម្បីជាគ្រឿងប្រដាប់សតិបញ្ញារបស់ពុទ្ធសាសនិកជនខ្មែរជាតិ ព្រមទាំងគំនិតយោបល់របស់ពួកអ្នកប្រាជ្ញទុរួចដែលនិយាយអំពីពុទ្ធសាសនារបស់យើងនេះផង ។

ហេតុដូច្នេះ អស់លោកដែលចុះឈ្មោះជាវមកហើយគួរតែចុះឈ្មោះជាវក្នុងឆ្នាំមុខតទៅទៀត អស់លោក-អ្នកដែលមិនទាន់ចុះឈ្មោះជាវទេ កាលបើបានជ្រាបដំណឹងនេះហើយគួរតែនាំគ្នាមកចុះឈ្មោះជាវឲ្យកាន់តែច្រើនឡើង ហើយជួយផ្សាយដំណឹងនេះតៗគ្នាទៅទៀតផង ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនិងពុទ្ធសាសនាឲ្យបានឋិតថេរ និងចំរើនរុងរឿងនៅក្នុងកំឡុងក្រុងកម្ពុជានេះអស់កាលជាអង្វែងតរៀងទៅ ។

លោកដែលយើងចុះផ្សាយរាល់ខែនេះ នាំឲ្យលោក-អ្នកមើលទស្សនាវដ្ដីកើតចំណេះចេះដឹងយ៉ាងធំទូលាយ ហាក់ដូចជាលោក-អ្នកមានអាយុកប់តាំងពាន់ៗឆ្នាំ ហើយបានធ្វើដំណើរទៅកាន់នានាប្រទេសដោយខ្លួនឯង ហើយបានដឹងបានឮរឿងរ៉ាវប្លែកៗក្នុងប្រទេសនោះៗយ៉ាងអស្ចារ្យ ។ បំណែកខាងគតិធម៌វិញ ក៏បានចុះផ្សាយរឿងពុទ្ធសាសនាដែលមានក្នុងនានាប្រទេសដែលកាន់ពុទ្ធសាសនា តាំងអំពីសម័យបុរាណដរាបមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ដើម្បីជាគ្រឿងប្រដាប់សតិបញ្ញារបស់ពុទ្ធសាសនិកជនខេមរជាតិ ព្រមទាំងគំនិតយោបល់របស់ពួកអ្នកប្រាជ្ញទុ រូបដែលនិយាយអំពីពុទ្ធសាសនារបស់យើងនេះផង ។

ហេតុដូច្នេះ អស់លោកដែលចុះឈ្មោះជាវមកហើយគួរតែចុះឈ្មោះជាវក្នុងឆ្នាំមុខតទៅទៀត អស់លោក-អ្នកដែលមិនទាន់ចុះឈ្មោះជាវទេ កាលបើបានជ្រាបដំណឹងនេះហើយគួរតែនាំគ្នាមកចុះឈ្មោះជាវឲ្យកាន់តែច្រើនឡើង ហើយជួយផ្សាយដំណឹងនេះតៗគ្នាទៅទៀតផង ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនិងពុទ្ធសាសនាឲ្យបានឋិតថេរ និងចំរើនរុងរឿងនៅក្នុងកំឡុងក្រុងកម្ពុជានេះអស់កាលជាអង្វែងតរៀងទៅ ។

បដិទិន ឆ្នាំ ១៩៤១

ទុកជាក្រដាសឡើងថ្លៃយ៉ាងសំបើមក៏ដោយ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យក៏នៅតែខំប្រឹងបោះពុម្ពបដិទិនផ្សាយដល់មហាជនខ្មែរ ដូចក្នុងឆ្នាំមុនៗរៀងមក ហើយលក់ដោយដំឡៃយ៉ាងសមគួរជាបំផុត គឺបដិទិនបន្ទះក្រដាសរឹង ១ សន្លឹក ២០ សេន បដិទិនបក ១ ដំឡៃ ៦៥ សេន ។

ខណៈនេះកំពុងបោះពុម្ព ដល់ដាច់ខែណូវែម្ប្រ៍ ឆ្នាំ ១៩៤០ នេះ សូមអញ្ជើញទៅទិញតាមត្រូវការ ៗ មានលក់ចំណាយនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ ស្ថានីយរទេះភ្លើងភ្នំពេញ នឹងរោងពុម្ពនគរវត្ត ។

បញ្ជីរឿង

ទំព័រ

១ — អនាមយកថា របស់ខេមររង្សី (នៅមាឌត) ៣

២ — ខ្សែកុននិយាយពីលោកប៉ាស្ទ័រ ១៧

៣ — រឿងរេះទឹមសត្វនឹងសេះក្នុងសម័យពីដើមរៀងៗមក របស់លោកអគ្គលេខាធិការ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ២៧

៤ — ប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសបេរ៉ូ អ្នកមហាថែមប្រែចេញពីប្រវត្តិសាស្ត្រសាកលថៃរបស់
ហ្លួងវិចិត្រវាទការ ៣៣

៥ — ប្រវត្តិនៃមហាបុរសតាំងអំពីដើមរៀងៗមក (តមក) ៤៥

៦ — ពុទ្ធប្បវត្តិ តាមរូបគំនូរបិន (តមក) ៥៣

៧ — ប្រវត្តិមីលរេប៉ៈ ប្រែពីភាសាទីបេតាំងមកជាភាសាបារាំងសែស របស់លោក
ស៊ុកបាកូត៍ (តមក) ៥៧

៨ — ប្រជុំពាក្យកាព្យភាគទី៤ របស់រត្នភិរម្យអ៊ួង (តមក) ៥៩

រូបក្រៅរឿង

តាមបែបគំនូរបិន

១ — អំពីការទ្រង់ផ្លាស់ចិត្តគំនិតរបស់រុចិកៈ ១

២ — អំពីទ្រង់រក្សាឲ្យសះជាភ្នែកខ្វាក់របស់ក្មេងម្នាក់ ១៥

៣ — អំពីការទ្រង់ផ្លាស់ចិត្តគំនិតរបស់អ្នកស៊ីឈ្នួលបាក់សម្រាម . ២៥

៤ — អំពីការយាងចុះទៅស្ថាននរក ៣១

៥ — អំពីការបួសភិក្ខុ ៤៣

គំនូរទីបេតាំង

៦ — អំពីមរណៈនៃមីលរេប៉ៈ ៥៥

TABLE DES MATIÈRES

	Page
1° ANÂMAYAKATHÂ par KHEMARARANSI.	3
2° Au sujet d'un film sur Pasteur.	17
3° L'attelage et le cheval à travers les âges.	27
4° Histoire de la Perse, extrait de l'histoire générale thailandaise, traduit en cambodgien par MAHA NHUK THÊM (suite).	33
5° Histoire de la Pensée à travers les âges (suite).	45
6° La Vie du Bouddha d'après des documents chinois (suite).	53
7° La Vie de Milarépa traduit du Tibétain en Français par JACQUES BACOT (suite).	57
8° Recueil de Poèmes Cambodgiens; 4e partie, par RAK-PHIROM UONG (suite).	59

HORS TEXTES :

Images chinoises..	1° La conversion de Rucika.	1
	2° La guérison de l'enfant aveugle.	15
	3° La Conversion du vidangeur.	25
	4° La descente aux enfers.	31
	5° Les offrandes de fleurs.	43
peinture tibétaine.	6° La mort de Milarépa.	55

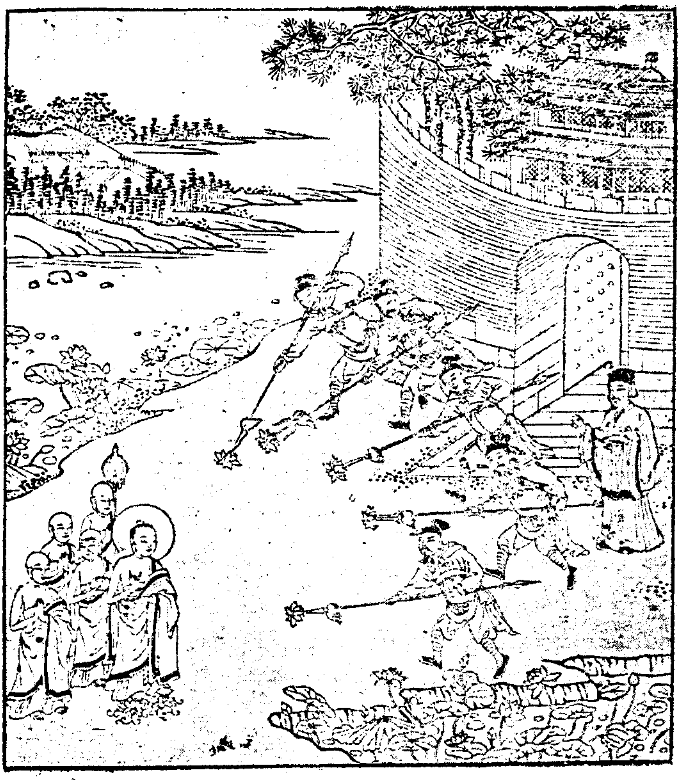

៣៥ — អំពីការទ្រង់ផ្លាស់ចិត្តរបស់រុចិកៈ

អណាមយកាថា

១. ស.

ជាអ្នកប្រែនឹងរៀបរៀង

(មាឧត)

សេចក្តីផ្តើម

សៀវភៅអនាមយកថានេះ យើងបានប្រែនឹងរួបរួមអំពីសៀវភៅនានាមានសៀវភៅអនាម័យរបស់ព្រះយ៉ាពេទ្យជាំ រ៉ុងវិទ្យាគុណនឹងសៀវភៅអាយុវឌ្ឍនធម៌របស់ដុកទ័រស៊ិមម៉ុនជាដើម ។ ដោយយើងយល់ថាផ្លូវរឿងរបស់សៀវភៅនេះ សុទ្ធតែពោលអំពីក្បួនច្បាប់តម្រាប់តម្រាខាងវិជ្ជាពេទ្យនឹងសេចក្តីពន្យល់អំពីវិធីបង្ការរោគ សុទ្ធតែជាគ្រឿងបំភ្លឺផ្លូវនាំឲ្យបានសុខនឹងអាយុយឺនក្នុងលោកិយនេះ ។

ហេតុនេះ បានជាយើងនាំមកចុះផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយានេះ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកមើលទស្សនាវដ្តីរបស់យើងតរៀងទៅ ។ មួយវិញទៀត យើងបានប្រកាសផ្សាយក្នុងប្រូក្រាមរបស់យើងថា វិជ្ជាពេទ្យជារឿងមួយដែលយើងត្រូវនាំមកចុះផ្សាយដូចជារឿងដទៃ ។ ទៀតដែរ ។

ខ. ស.

អ្នកតែងសេចក្តីនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា ក្រុងភ្នំពេញ

ថ្ងៃ ៣ ហ្វេវរិយេរ ១៩៤០

អនាមយកថា

បទទី ១

និយាយពីជីខ្សែរបស់អនាម័យ

ជីវិតមនុស្សយើងជារបស់ប្រសើរបំផុត បន្ទាប់មកគឺអនាម័យឬសេចក្ដីសុខសប្បាយគ្មានជម្ងឺដំកាត់បៀតបៀនរាងកាយ ប្រសិនបើយើងមានរោគប្រចាំរាងកាយជានិច្ច ទុកជាមានទ្រព្យធនច្រើនក៏មិនអាចជួយឲ្យបានសេចក្ដីសុខកាយសប្បាយចិត្ត ជាជីវិតឥតប្រយោជន៍ប្រាសចាកសេចក្ដីរីករាយត្រេកត្រអាលក្នុងលោកនេះ ។

សូមឲ្យពិនិត្យមើលមនុស្សមានជម្ងឺប្រចាំនៅក្នុងរាងកាយជានិច្ចចុះ មិនមែនរងទុក្ខវេទនាត្រឹមតែខ្លួនម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះទេ អ្នកដទៃដែលឥតជម្ងឺសោះក៏គោងតែលះបង់ការងារមកនៅថែទាំជម្ងឺខ្លួនថែមទៀត នាំឲ្យខូចខាតទាំងប្រយោជន៍ខ្លួនទាំងប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ព្រោះតែជម្ងឺដំកាត់ដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួនយើងនេះ ។

មនុស្សដែលកើតរោគដោយច្រើន រមែងនាំជម្ងឺដំកាត់ទៅដល់អ្នកដទៃដែលឥតរោគក្នុងខណៈដែលខ្លួនទៅជិតគេ ឬគេចូលមកជិតខ្លួន ព្រោះជម្ងឺដំកាត់ស្ទើរតែគ្រប់យ៉ាង តែងឆ្លងពីម្នាក់ទៅម្នាក់ទៀតដោយងាយ ។ យើងមិនដែលឃើញខ្លះទេឬ? — កាលបើមានអ្នកណាមួយក្នុងផ្ទះបាប់មាន

ជម្ងឺឡើង ក្នុងវេលាមិនយូរប៉ុន្មានអ្នកដទៃដែលនៅក្នុងផ្ទះជាមួយគ្នាក៏ចាប់ឈឺឡើងទៀតខ្លះមិនសូវដែលខាន ។ តាមពិត ជម្ងឺឆ្លងនេះរមែងចេញពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ ពីភូមិមួយទៅភូមិមួយ ...ហើយជីវិតរបស់មនុស្សយើងតែងបាត់បង់សាបសូន្យទៅជាចំនួនច្រើនដោយអំណាចជម្ងឺឆ្លងនេះ ។

មានរោគជាច្រើនប្រការ ដែលត្រូវការពេលរក្សាព្យាបាលយូរទើបសះជាមាំមួន ម៉្លោះហើយប្រាក់ថ្លៃរក្សានឹងប្រាក់ថ្លៃថ្នាំជាដើមកាលបើយកមកបូករួមគ្នាទៅនឹងឃើញថាមានចំនួនបង់ខាតមិនមែនតិចឡើយ ។ ហេតុនេះ តោងយល់ថា កិច្ចសំខាន់ជាដំបូងបំផុតសម្រាប់មនុស្សយើងគឺការខំខ្នះខ្នែងក្នុងការរក្សារាងកាយរបស់ខ្លួនឲ្យមាំមួនល្អ ប្រយ័ត្នរាំងកុំឲ្យរោគកើតឡើងក្នុងកាយយើងទាន់ ព្រោះរោគគ្រប់ចំពូកជាសត្រូវយ៉ាងធំរបស់រាងកាយ តោងយើងចៀសវាងឲ្យឆ្ងាយទើបបានសេចក្ដីសុខកាយសប្បាយចិត្តគ្រប់ទិវារាត្រី ដោយវិធីបង្ការខ្លួនយើងឲ្យផុតពីកណ្ដាប់ដៃនៃរោគទើបបានឈ្មោះថាជាអ្នកមានជោគលាភយ៉ាងប្រសើរក្នុងការដែលកើតមកជាមនុស្សជាតិនេះ ពាក្យនេះសមដូចព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់ត្រាស់សំដែងទុកថា "អារោគ្យា បរមា លាភា" ការមិនមានរោគទុកជាលាភយ៉ាងប្រសើរ ។

ជម្ងឺឡើង ក្នុងវេលាមិនយូរប៉ុន្មានអ្នកដទៃដែលនៅក្នុងផ្ទះជាមួយគ្នាក៏ចាប់ឈឺឡើងទៀតខ្លះមិនសូវដែលខាន ។ តាមពិត ជម្ងឺឆ្លងនេះរមែងចេញពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ ពីភូមិមួយទៅភូមិមួយ ...ហើយជីវិតរបស់មនុស្សយើងតែងបាត់បង់សាបសូន្យទៅជាចំនួនច្រើនដោយអំណាចជម្ងឺឆ្លងនេះ ។

មានរោគជាច្រើនប្រការ ដែលត្រូវការពេលរក្សាព្យាបាលយូរទើបសះជាមាំមួន ម៉្លោះហើយប្រាក់ថ្លៃរក្សានឹងប្រាក់ថ្លៃថ្នាំជាដើមកាលបើយកមកបូករួមគ្នាទៅនឹងឃើញថាមានចំនួនបង់ខាតមិនមែនតិចឡើយ ។ ហេតុនេះ តោងយល់ថា កិច្ចសំខាន់ជាដំបូងបំផុតសម្រាប់មនុស្សយើងគឺការខំខ្នះខ្នែងក្នុងការរក្សារាងកាយរបស់ខ្លួនឲ្យមាំមួនល្អ ប្រយ័ត្នរាំងកុំឲ្យរោគកើតឡើងក្នុងកាយយើងបាន ព្រោះរោគគ្រប់ចំពូកជាសត្រូវយ៉ាងធំរបស់រាងកាយ តោងយើងចៀសវាងឲ្យឆ្ងាយទើបបានសេចក្ដីសុខកាយសប្បាយចិត្តគ្រប់ទិវារាត្រី ដោយវិធីបង្ការខ្លួនយើងឲ្យផុតពីកណ្ដាប់ដៃនៃរោគទើបបានឈ្មោះថាជាអ្នកមានជោគលាភយ៉ាងប្រសើរក្នុងការដែលកើតមកជាមនុស្សជាតិនេះ ពាក្យនេះសមដូចព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់ត្រាស់សំដែងទុកថា "អារោគ្យា បរមា លាភា" ការមិនមានរោគទុកជាលាភយ៉ាងប្រសើរ ។

មុននឹងធ្វើពិធីបង្ការរោគ ត្រូវឲ្យដឹងដល់ដើមកំណើតរបស់រោគជាមុនសិន បណ្ដាជម្ងឺដំកាត់គ្រប់ចំពូកមិនមែនកើតឡើងដោយអំណាចខ្មោចបិសាច ឬអ្នកតាអារក្សណានិមួយឲ្យទោសឥតអង្គីមានឡើយ ។ ចុះរោគកើតមកពីអ្វី?

រោគាព្យាធិគ្រប់ចំពូកដែលកើតឡើងដល់ខ្លួនយើង សុទ្ធតែកើតឡើងដោយយើងល្មើសប្រព្រឹត្តកន្លងច្បាប់អនាម័យ ដែលជាច្បាប់បង្ការខ្លួនយើងឲ្យផុតពីកណ្ដាប់ដៃនៃរោគ យើងអាចមើលឃើញច្បាស់ថា មនុស្សជម្ងឺមានចំនួនច្រើនដេរដាសមកពីល្មើសច្បាប់អនាម័យសឹងមានដល់ ៨ ភាគក្នុង ១០.ភាគ ។

ឥឡូវនេះ បណ្ដាមនុស្សដែលមានប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃសឹងដឹងខ្លួនច្បាស់រាល់គ្នាថា ជីវិតមនុស្សយើងអាចមានអាយុយឺនយូរជាងសព្វថ្ងៃនេះតទៅទៀត កាលបើយើងបានប្រព្រឹត្តខ្លួនឲ្យត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់សុខវិទ្យានឹងអនាម័យ ដែលជាច្បាប់ជួយទំនុកបំរុងរាងកាយឲ្យបានសេចក្ដីសុខនឹងមានអាយុយឺនយូរឥតជម្ងឺដំកាត់ កិច្ចសំខាន់ជាខាងដើមនៃច្បាប់នេះ គឺត្រូវប្រយ័ត្នកុំបរិភោគអាហារស្មោកគ្រោក រើសរកតែអាហារដែលល្អស្អាត ១ ត្រូវថែទាំរក្សាគេហស្ថានរបស់ខ្លួនឲ្យបានស្អាតហ្មត់ចត់ព្រមទាំងគ្រឿងប្រើប្រាស់គ្រប់ចំពូក ១ ។

មានពាក្យពោលថា កាលប្រមាណ ៤០០ ឆ្នាំកន្លងមកហើយនេះ មហាជននៅទ្វីបឩរុបមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់នឹងគ្រឿងបរិភោគ ទាំងមិនចេះសំអាតផ្ទះសំបែងឲ្យស្អាតល្អផង បណ្តាជននៅទ្វីបឩរុបវេលានោះ បើយើងយកបរិមាណអាយុមកចែកយ៉ាងកណ្តាលទៅ នឹងឃើញថាក្នុងរូបមនុស្សម្នាក់ៗ មានអាយុត្រឹម ២០ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែកាលកន្លងមកដល់សម័យសព្វថ្ងៃនេះជនជាតិឩរុបចេះប្រតិបត្តិខ្លួនតាមច្បាប់អនាម័យនឹងសុខ-វិទ្យាគ្រាន់បើជាងជាន់ដើម ទើបមានអាយុយឺនជាងជាន់ដើមឡើងច្រើន បើគិតចែកយ៉ាងមធ្យម នឹងឃើញថាមានអាយុយឺនជាង ៤០ ឆ្នាំឡើងទៅ ព្រោះគេយកចិត្តទុកដាក់ប្រតិបត្តិតាមច្បាប់អនាម័យ ថែមទាំងរដ្ឋបាលពិនិត្យគ្រឿងបរិភោគនឹងស្ថានសាធារណៈដោយហ្មត់ចត់ ជួយកំចាត់រោគដែលកើតឡើង ជួយបង្ការរោគដែលមិនទាន់កើតមិនឲ្យកើតឡើងផងទើបមានសេចក្តីសុខ-ចំរើនចេះតែកើតកើនឡើងជាលំដាប់រៀងៗមក ។

ឯប្រទេសផ្សេងៗជាច្រើននៅទ្វីបអាស៊ីរួមទាំងប្រទេសខ្មែរយើងនេះ ប្រជាជនមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់នឹងអនាម័យ ទើបមានសង្ខារាងកាយមិនមាំមួន អាយុមិនសូវយឺនយូរ បើគិតចែកអាយុទៅ នឹងឃើញថាជនជាតិអាស៊ីមានអាយុមិនហួសពី ២០ ឆ្នាំទេ ដូចមានគំរូហ៊ោងមានប្រជាជននៅប្រទេសចិននឹងឥណ្ឌៀជាដើម ។

មានពាក្យពោលថា កាលប្រមាណ ៤០០ ឆ្នាំកន្លងមកហើយនេះ មហាជននៅទ្វីបឲរុបមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់នឹងគ្រឿងបរិភោគ ទាំងមិនចេះសំអាតផ្ទះសំបែងឲ្យស្អាតល្អផង បណ្ដាជននៅទ្វីបឲរុបវេលានោះ បើយើងយកបរិមាណអាយុមកចែកយ៉ាងកណ្ដាលទៅ នឹងឃើញថាក្នុងរូបមនុស្សម្នាក់ៗ មានអាយុត្រឹម ២០ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែកាលកន្លងមកដល់សម័យសព្វថ្ងៃនេះជនជាតិឲរុបចេះប្រតិបត្តិខ្លួនតាមច្បាប់អនាម័យនឹងសុខ-វិទ្យាគ្រាន់បើជាងជាន់ដើម ទើបមានអាយុយឺនជាងជាន់ដើមឡើងច្រើន បើគិតចែកយ៉ាងមធ្យម នឹងឃើញថាមានអាយុយឺនជាង ៤០ ឆ្នាំឡើងទៅ ព្រោះគេយកចិត្តទុកដាក់ប្រតិបត្តិតាមច្បាប់អនាម័យ ថែមទាំងរដ្ឋបាលពិនិត្យគ្រឿងបរិភោគនឹងស្ថានសាធារណៈដោយហ្មត់ចត់ ជួយកំចាត់រោគដែលកើតឡើង ជួយបង្ការរោគដែលមិនទាន់កើតមិនឲ្យកើតឡើងផងទើបមានសេចក្ដីសុខ-ចំរើនចេះតែកើតកើនឡើងជាលំដាប់រៀងៗមក ។

ឯប្រទេសផ្សេងៗជាច្រើននៅទ្វីបអាស៊ីរួមទាំងប្រទេសខ្មែរយើងនេះ ប្រជាជនមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់នឹងអនាម័យ ទើបមានសង្ខារពងកាយមិនមាំមួន អាយុមិនសូវយឺនយូរ បើគិតចែកអាយុទៅ នឹងឃើញថាជនជាតិអាស៊ីមានអាយុមិនហួសពី ២០ ឆ្នាំទេ ដូចមានគំរូហើងមានប្រជាជននៅប្រទេសចិននឹងឥណ្ឌាជាដើម ។

សេចក្ដីប៉ុនប៉ងក្នុងការរៀបរៀងរឿងនេះ គ្រាន់តែជាគ្រឿងដាស់តឿនចិត្តដល់លោក - អ្នកដែលមានរោគមកប៉ះពាល់ដល់រាងកាយនឹងវិធីបង្ការខ្លួនមិនឲ្យកើតរោគច្រើនពេកប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែមុននឹងជ្រាបវិធីបង្ការរោគតាមបែបអនាម័យនឹងហេតុដែលបណ្ដាលឲ្យកើតរោគផ្សេងៗ ត្រូវជ្រាបអំពីមុខក្រសួងរបស់អវយវៈសំខាន់ក្នុងរាងកាយនេះជាមុនសិន ដើម្បីឲ្យស្គាល់វិធីស្ដីការរបស់រាងកាយដូចមានសំដែងតទៅនេះ

បទទី ២

វិធីស្ដីការរបស់រាងកាយ

អស់លោក - អ្នកដែលធ្លាប់ធ្វើការឬធ្វើការក្នុងសមាគមជំនួញទីមួយៗ រមែងជ្រាបថា វិធីស្ដីការក្នុងក្រសួងឬសមាគមទីមួយៗ តើមានរបៀបយ៉ាងណា? បើពោលឲ្យខ្លីទៅក៏គឺមានវិធីស្ដីការឲ្យបានស្រួលរៀបរយនឹងឲ្យបានសេចក្ដីចំរើន ទើបចែកមុខក្រសួងគ្នាឲ្យទទួលកិច្ចការជាលំដាប់លំដោយតាមជាន់តាមថ្នាក់ មានទំនងដូចវិធីស្ដីការក្នុងរាងកាយរបស់យើងដែរ ប៉ុន្តែបើពិនិត្យមើលដោយសព្វគ្រប់ទៅ នឹងយល់ថាវិធីស្ដីការក្នុងរាងកាយយើងមានរបៀបរៀបរយល្អស្រួលជាងក្នុងក្រសួងទីមួយៗឬសមាគមទីមួយៗទៅទៀតៗ ឯវិធីស្ដីការរបស់អវយវៈសំខាន់ៗ ក្នុងរាងកាយនេះ គឺ ១– ខួរក្បាល ២– ខួរឆ្អឹងខ្នង ៣– សរសៃប្រសាទ ។

១ — ខួរក្បាល

ខួរក្បាលជាសាច់ទន់ក្ទន់ល្វន់ល្វៃប្រហែលនឹងសាច់ជូរនេយ៉ាងធំមានទំហំតូចជាងក្បាលរបស់ម្ចាស់ខ្លួនបន្តិច មានទម្ងន់ប្រមាណ១៥០០ក្រាម ៗ ឯខ្នាតខួរក្បាលធំឬតូចមានទម្ងន់ធ្ងន់ឬស្រាលមិនមែនជាគ្រឿងវាស់សេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅឬឆ្លៀវឆ្លាតទេ ព្រោះមនុស្សមានក្បាលធំមានខួរច្រើនតែជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅក៏មានគរគោក ឯសេចក្ដីល្ងង់-ឆ្លាតនៅត្រង់សាច់របស់ខួរក្បាលដែលមានសណ្ឋានល្អឬអាក្រក់មកពីកំណើត ហេតុនេះទើបឃើញថាខួរក្បាលល្អមានទំនងដូចសំពត់សាច់ម៉ដ្ឋល្អប្រើជាប់បានយូរ ៗ ឯខួរក្បាលអាក្រក់ប្រៀបដូចសំពត់សាច់អាក្រក់ប្រើមិនជាប់ឆាប់ខូចខាតទៅវិញ ៗ ខួរក្បាលនេះជាអវយវៈសំខាន់បំផុតរបស់រាងកាយ ជាអធិបតីស្ដីការលើសរីរយន្តទាំងពួងក្នុងរាងកាយ មានទំនងដូចសេនាបតីស្ដីការក្នុងក្រសួងនីមួយ ៗ ដូច្នោះដែរ ប្រសិនបើខួរក្បាលពិការទៅឬអធិបតីនោះស្ដីការមិនត្រឹមត្រូវ មុខជាការងារទាំងពួងនឹងកើតវឹកវរផ្ដេសផ្ដាសទៅតាមគ្នាទាំងអស់មិនខាន ៗ

ខួរក្បាលរបស់យើងមានពីរគឺ ខួរក្បាលធំនឹងខួរក្បាលតូច ៗ ឯខួរក្បាលធំចែកចេញជាពីរសង្កាត់ គឺសង្កាត់ខាងឆ្វេងនឹងសង្កាត់ខាងស្ដាំ ៗ ខួរក្បាលសង្កាត់ខាងឆ្វេងមាននាទីត្រួតត្រាទូរាងកាយសង្កាត់ខាងស្ដាំ

១ — ខួរក្បាល

ខួរក្បាលជាសាច់ទន់ខ្ទន់ល្ងន់ល្ងៃ ប្រហែលនឹងសាច់ធូរទេ យ៉ាងធំមានទំហំតូចជាងក្បាលរបស់ម្ចាស់ខ្លួនបន្តិច មានទម្ងន់ប្រមាណ១៥០០ក្រាមៗ ឯខាងខួរក្បាលធំឬតូចមានទម្ងន់ធ្ងន់ឬស្រាលមិនមែនជាគ្រឿងវាស់សេចក្តីល្ងង់ខ្លៅឬឆ្លៀវឆ្លាតទេ ព្រោះមនុស្សមានក្បាលធំមានខួរច្រើនតែជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅក៏មានគរគោក ឯសេចក្តីល្ងង់-ឆ្លាតនៅត្រង់សាច់របស់ខួរក្បាលដែលមានសណ្ឋានល្អឬអាក្រក់មកពីកំណើត ហេតុនេះទើបឃើញថាខួរក្បាលល្អមានទំនងដូចសំពត់សាច់ម៉ដ្ឋល្អប្រើជាប់បានយូរ ៗ ឯខួរក្បាលអាក្រក់ប្រៀបដូចសំពត់សាច់អាក្រក់ប្រើមិនជាប់ឆាប់ខូចខាតទៅវិញ ។ ខួរក្បាលនេះជាអវយវៈសំខាន់បំផុតរបស់រាងកាយ ជាអធិបតីស្តីការលើសរីរយន្តទាំងពួងក្នុងរាងកាយ មានទំនងដូចសេនាបតីស្តីការក្នុងក្រសួងនីមួយៗដូច្នោះដែរ ប្រសិនបើខួរក្បាលពិការទៅឬអធិបតីនោះស្តីការមិនត្រឹមត្រូវ មុខជាការងារទាំងពួងនឹងកើតវរវិកផ្តេសផ្តាសទៅតាមគ្នាទាំងអស់មិនខាន ។

ខួរក្បាលរបស់យើងមានពីរគឺ ខួរក្បាលធំនិងខួរក្បាលតូច ។ ឯខួរក្បាលធំចែកចេញជាពីរសង្កាត់ គឺសង្កាត់ខាងឆ្វេងនិងសង្កាត់ខាងស្តាំ ។ ខួរក្បាលសង្កាត់ខាងឆ្វេងមាននាទីត្រួតត្រានូវរាងកាយសង្កាត់ខាងស្តាំ

ហើយមានមុខក្រសួងដោយឡែកទៀត គឺធ្វើឲ្យចេះនិយាយចេះមើលចេះសរសេរ ។ ឯខួរក្បាលសង្កត់ខាងស្ដាំមាននាទីត្រួតត្រានូវរាងកាយតែសង្កត់ខាងឆ្វេងប៉ុណ្ណោះ មិនមាននាទីដទៃទៀត ហេតុនេះទើបឃើញថាខួរក្បាលសង្កត់ខាងឆ្វេងមានមុខក្រសួងចំណាប់ចំនួនជាងខួរក្បាលសង្កត់ខាងស្ដាំ បានជាពងកាយសង្កត់ខាងស្ដាំរបស់យើងរឹងប៉ឹងខ្លាំងពូកែជាងពងកាយសង្កត់ខាងឆ្វេង ។

ខួរក្បាលធំ (ទាំងពីរផ្នែក) នៅមានចែកចេញជាចំណែកផ្សេងៗ ដូច្នេះ គឺ

ក) ខួរក្បាលនៅចំណែកខាងមុខសម្រាប់ទទួលទុកនូវការចាំ ហេតុដូច្នេះបានជាកាលយើងនឹករករឿងអ្វីមិនឃើញច្រើនតែយកដៃស្ទាបថ្ងាសដើម្បីរំឭកខួរក្បាលឲ្យនឹកការរកឃើញឡើងវិញ ឬវេលាគិតគូរអ្វីច្រើនពេកធ្វើឲ្យថ្ងាសក្ដៅដេកមិនលក់ ដោយហេតុមានលោហិតឡើងមកខួរក្បាលសង្កត់នេះច្រើន ។

ខ) ខួរក្បាលនៅចំណែកខាងក្រោយសម្រាប់ឲ្យមើលអ្វីៗឃើញ ហេតុដូច្នេះបានជាក្នុងខណៈដែលយើងដួលផ្ងារទៅក្រោយត្រូវត្រង់ខួរក្បាលសង្កត់នេះដោយប៉ះទង្គិចអ្វី ឬមួយត្រូវគេវាយចំកន្ទួតអ្វីង ក៏ធ្វើឲ្យយើងងើងងោងស្រវាំងភ្នែកមើលអ្វីមិនឃើញ ដោយហេតុរញ្ជួយដល់ខួរក្បាលសង្កត់នេះ ។

គ) ខួរក្បាលនៅខាងចំហៀងនោះ សម្រាប់ធ្វើឲ្យយើងឮសូរសព្ទនានាបាន ហេតុដូច្នេះបានជាកាលណាត្រូវគេទះតប់ចំពីខាងចំហៀង ឬចំពីមុខទើបធ្វើឲ្យយើងហ៊ឹងត្រចៀកស្តាប់អ្វីមិនឮឡើយ ។

ឃ) ខួរក្បាលនៅចំណែកខាងមុខរណ្ដៅប្រឡាយសម្រាប់ធ្វើឲ្យកាយកម្រើក បានជាកាលណាត្រូវគេវាយក្បាលត្រង់បរិវេណនេះទើបធ្វើឲ្យរាងកាយយើងនេះទៅជាប្រកាច់ប្រកិន ប្រសិនបើអវយវៈសង្កាត់នេះខូចខាតពិការទៅ រាងកាយយើងក៏តាយសាក (ដូចជារោគស្លាប់ជើងស្លាប់ដៃ) ប្រើការមិនកើត ។

ង) ខួរក្បាលនៅចំណែកខាងក្រោយរណ្ដៅប្រឡាយនេះសម្រាប់ធ្វើឲ្យដឹងសម្ពស្សផ្សេងៗបាន បើអវយវៈសង្កាត់នេះខូចខាតពិកពិការទៅ ធ្វើឲ្យបាត់ស្មារតីមិនដឹងខ្លួន កាលបើមិនដឹងខ្លួនហើយ រាងកាយក៏មិនកម្រើក ។

(មានត)

គ) ខួរក្បាលនៅខាងចំហៀងនោះ សម្រាប់ធ្វើឲ្យយើងឮសូរសព្ទនានាបាន ហេតុដូច្នេះបានជាកាលណាត្រូវគេទះតប់ចំពីខាងចំហៀង ឬចំពីមុខទើបធ្វើឲ្យយើងហ៊ឹងត្រចៀកស្តាប់អ្វីមិនឮឡើយ ។

ឃ) ខួរក្បាលនៅចំណែកខាងមុខរណ្តៅប្រឡាយសម្រាប់ធ្វើឲ្យកាយកម្រើក បានជាកាលណាត្រូវគេវាយក្បាលត្រង់បរិវេណនេះទើបធ្វើឲ្យរាងកាយយើងនេះទៅជាប្រកាច់ប្រកិន ប្រសិនបើអវយវៈសង្កាត់នេះខូចខាតពិការទៅ រាងកាយយើងក៏តាយសាក (ដូចជាពេកស្លាប់ជើង ស្លាប់ដៃ) ប្រើការមិនកើត ។

ង) ខួរក្បាលនៅចំណែកខាងក្រោយរណ្តៅប្រឡាយនេះសម្រាប់ធ្វើឲ្យដឹងសម្ពស្សផ្សេងៗបាន បើអវយវៈសង្កាត់នេះខូចខាតពិកពិការទៅ ធ្វើឲ្យបាត់ស្មារតីមិនដឹងខ្លួន កាលបើមិនដឹងខ្លួនហើយ រាងកាយក៏មិនកម្រើក ។

(មានត)

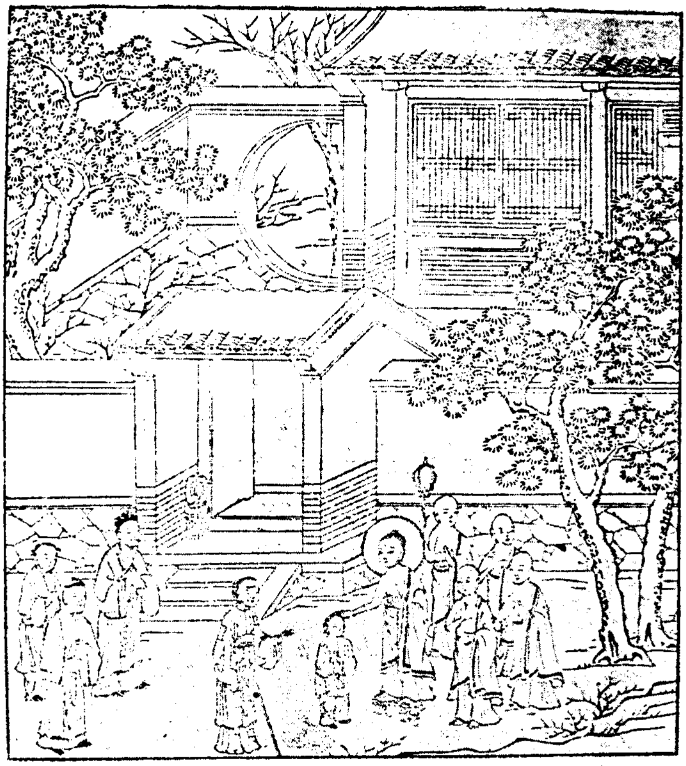

៣៦ — អំពីការទ្រង់ធ្វើឲ្យជាភ្នែកខ្វាក់របស់ក្មេងម្នាក់

ខ្សែកុននិយាយពីលោកប៉ាស្ទ័រ

មុនដំបូងបង្អស់ អ្នកតែងរឿងកុនបានមើលសំបុត្រមួយច្បាប់របស់លោកប៉ាស្ទ័រឲ្យសំឡាញ់ម្នាក់ស្តាប់ ដែលមាននិយាយពីការដែលលោកបានជួបប្រទះនឹងថ្នាំសម្រាប់រម្ងាប់ពិសឆ្កែឆ្កួត ហើយលោកចង់ចាក់ថ្នាំជម្ងឺដ៏សាហាវនេះដើម្បីពិនិត្យមើលកំឡាំងថ្នាំរបស់លោក ព្រោះលោកយល់ថា ជាកិច្ចដែលត្រូវជួយសង្គ្រោះឲ្យផុតពីជម្ងឺនេះ ។ បន្ទាប់អំពីនេះលោកអ្នកតែងរឿងបង្អុលប្រាប់សំឡាញ់ឲ្យមើលរូបភាពប្រទេសដែលលោកប៉ាស្ទ័រកើត សំបុត្រកំណើតនិងផ្ទះជាកន្លែងដែលលោកធ្លាប់នៅកាលជាកុមារតូចនៅឡើយ, គំនូរអស់នេះដែលលោកបានធ្វើកាលពីអាយុ ១៣ ឆ្នាំ ។

មុនដំបូងបង្អស់ . អ្នកតែងរឿងកុនបានមើលសំបុត្រមួយច្បាប់របស់លោកប៉ាស្ទ័រឲ្យសំឡាញ់ម្នាក់ស្តាប់ ដែលមាននិយាយពីការដែលលោករកឃើញថ្នាំសម្រាប់រម្ងាប់ពិសឆ្កែឆ្កួត ហើយលោកចង់ចាក់ថ្នាំកែជម្ងឺដ៏សាហាវនេះ ដើម្បីពិនិត្យមើលកំឡាំងថ្នាំរបស់លោក ព្រោះលោកដឹងថាជាកិច្ចដែលត្រូវជួយសង្គ្រោះពួកមនុស្សដែលរងទុក្ខវេទនាដោយជម្ងឺនេះ ។ បន្ទាប់អំពីនេះ ទើបលោកអ្នកតែងរឿងបង្អុលប្រាប់សំឡាញ់ម្នាក់ឲ្យមើលរូបភូមិប្រទេសជាស្រុកកំណើតរបស់លោកប៉ាស្ទ័រ សំបុត្របញ្ជាក់ជាតិ

របស់លោក រូបគំនូរបងប្អូនសាច់ញាតិនិងមិត្តសំឡាញ់ ដែលលោកបានគូរទុកកាលពីអាយុ ១៧ឆ្នាំ ។ ហើយតមក លោកអ្នកតែងរឿងបានរាប់ចំនួនសញ្ញាបត្រនិងគ្រឿងឥស្សរិយសរបស់លោកអ្នកប្រាជ្ញធំនេះ ហើយនិយាយពីវិធីដែលលោកខំប្រឹងប្រែងធ្វើការងាររបស់លោកនឹងក្នុងស្រុកមម៉ុកជាទីដែលលោកបានធ្វើការមកជាច្រើនឆ្នាំ ជាទីដែលលោកប្រើធ្វើការល្បងវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក តមកទៀតអ្នកតែងរឿងថ្លែងសេចក្ដីថាយើងត្រូវតែចេះដឹងប្រវត្តិដ៏ប្រសើរនេះ ទុះទិ ! រូបមួយនេះកាលលោកប៉ាស្ទ័រនៅក្នុងកន្លែងធ្វើការល្បងវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក ។ នេះរូបស្រស់ញញឹមលោកប៉ាស្ទ័រធ្វើការរកឃើញ (របស់ថ្មីៗ) ហើយពោលថាគ្មានអ្វីឡើយដែលមានដំឡៃប្រហែលការងារ គឺជារបស់ជួយគាំទ្រជីវិតមនុស្សយើងឲ្យគង់នៅដោយល្អ ។ លោកទឹកខ្លាចស្ងប់ស្ងៀងបម្បាំងក្នុងប្រទេសរបស់លោកកាលពីឆ្នាំ ១៨៧០ – លោកមានសេចក្ដីព្រួយបារម្ភ ប៉ុន្តែលោកនៅតែខំប្រឹងធ្វើការងារ ទើបអ្នកផងគេមើលឃើញលោកនឹងពួកសិស្សលោក (នៅតែធ្វើការងារដដែល)– មានចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យពន្យល់ទៅពួកយុវជនថា មនុស្សដែលជាបុគ្គលឧត្តមថ្លៃថ្លានោះ គឺគ្របស់អ្នកពល់គ្នា ព្រោះលោកជាអ្នកប្រាជ្ញមួយយ៉ាងចំណាប់ អស់ពួកអ្នកប្រកាន់

របស់លោក រូបគំនូរបងប្អូនសាច់ញាតិនិងមិត្តសំឡាញ់ ដែលលោកបានគូរទុកកាលពីអាយុ ១៧ឆ្នាំ ។ ហើយតមក លោកអ្នកតែងរឿងបានរាប់ចំនួនសញ្ញាបត្រនឹងគ្រឿងឥស្សរិយយសរបស់លោកអ្នកប្រាជ្ញធំនេះ ហើយនិយាយពីវិធីដែលលោកខំប្រឹងប្រែងធ្វើការងាររបស់លោកនឹងកន្លែងស្ទុកមម៉ុកជាទីដែលលោកបានធ្វើការមកជាច្រើនឆ្នាំ ជាទីដែលលោកប្រើធ្វើការល្បងវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក តមកទៀតអ្នកតែងរឿងថ្លែងសេចក្តីថាយើងត្រូវតែបេះដូងប្រវត្តិដ៏ប្រសើរនេះ ទុ៎ះទិ៍ ! រូបមួយនេះកាលលោកប៉ាស្ទ័រនៅក្នុងកន្លែងធ្វើការល្បងវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក . នេះរូបស្រស់ញញឹមលោកប៉ាស្ទ័រធ្វើការរកឃើញ (របស់ថ្មីៗ) ហើយពោលថាគ្មានអ្វីឡើយដែលមានដំឡៃប្រហែលការងារ គឺជារបស់ជួយគាំទ្រជីវិតមនុស្សយើងឲ្យគង់នៅដោយល្អ ។ លោកទឹកខ្ញាបស្ងប់ស្ងៀងបម្បាំងក្នុងប្រទេសរបស់លោកកាលពីឆ្នាំ ១៨៧០ – លោកមានសេចក្តីព្រួយបារម្ភ ប៉ុន្តែលោកនៅតែខំប្រឹងធ្វើការងារ ទើបអ្នកផងគេមើលឃើញលោកនឹងពួកសិស្សលោក (នៅតែធ្វើការងារដដែល)– មានចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យពន្យល់ទៅពួកយុវជនថា មនុស្សដែលជាបុគ្គលឧត្តមថ្លៃថ្លានោះ គឺគ្រប់ស់អ្នកពល់គ្នា ព្រោះលោកជាអ្នកប្រាជ្ញមួយយ៉ាងចំណាប់ អស់ពួកអ្នកប្រកាន់

បុកធ្វើងធ្វៃនាំគ្នាឈ្នានីសលោកហើយនិយាយបង្កាច់ផ្សេងៗ ។ ទុកជាធ្វើដូច្នេះក៏ដោយ ក៏នៅតែអ្នកកល់គ្នាអាចមើលឃើញលោកប៉ាស្ទ័រធ្វើការងារក្នុងកន្លែងធ្វើការល្បងវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោកដដែល ជាកន្លែងដែលលោកខំស្វះស្វែងរកការពិតការមែនឥតស្រាក ដើម្បីសេចក្ដីចំរើនដល់មនុស្សជាតិទូទៅ កាលបើលោកមកនៅក្នុងកណ្ដាលជំនុំសិស្សរបស់លោក ៗ តែងមានកិរិយាសុភាពទន់ភ្លន់ជាដរាប ។

ដល់មកស្រុកកើតចម្បាំង ពួកសិស្សគណរបស់លោកត្រូវចេញទៅច្បាំង លោកប៉ាស្ទ័រព្រួយចិត្តកើតទុក្ខដោយហេតុគេសម្លាប់យុវជនអស់នោះដែលមានសតិបញ្ញាល្មមធ្វើការជាប្រយោជន៍ក្នុងលោកតទៅមុខបាន ៗ សម័យមួយ គេអញ្ជើញពួកអ្នកប្រាជ្ញរបស់មនុស្សដែលនិយាយពាក្យតាមក៏មដែលគេតែងជឿប្រកាន់ថាជាអ្នកប្រាជ្ញមែនៗ ហើយមានសេចក្ដីច្រណែនឈ្នានីសលោកប៉ាស្ទ័រដែលជាមនុស្សសាមញ្ញប្រកាន់ទៀងត្រង់សុភាពរាបសា តែលោកមិនព្រមឲ្យមនុស្សអស់នោះផ្ចាញ់ផ្ចាលការដែលគេឃើញថ្មីដែលកំពុងធ្វើនោះបានឡើយ ដូចជាចំពួកមេក្រុប ការសំអាតមុខរបួសតាមវិធីល្បងខាងវិទ្យាសាស្ត្រនឹងកិច្ចការផ្សេងៗទៀត ប៉ុន្តែពួកអ្នកដែលមានចិត្តច្រណែនឈ្នានីសលោកនៅតែមិនជឿក្នុងវិជ្ជាការដែលគេឃើញនេះទេ ឯអ្នកអស់នេះដែលថាឲ្យលោកក៏មិនមានអ្វី

ជាកស្តាងក្នុងការធ្វើឲ្យបានចំរើនកើនទៅមុខឡើយ ។ មួយវិញទៀតការដែលធ្វើឲ្យចំរើនឡើងទៅមុខក្នុងលោកនេះមិនមែនធ្វើតាមទម្លាប់ទេ វិទ្យា·ការទេតើ ដែលជួយផ្តាញ់ផ្តាលអកុសលទាំងឡាយបាន ករណីយកិច្ចរបស់មនុស្សគ្រប់គ្នាមិនមែនធ្វើការងារជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនទេ តែយើងរៀបចំកិច្ចការដែលមានដំឡៃទុកតទៅមុខទៀត ឯមនុស្សដែលនិយាយថាឲ្យលោកហើយខឹងនឹងលោកប៉ាស្ទ័រនេះទុកជាមនុស្សមានគំនិតខ្ចី · ។ ឯលោកជាអធិបតីនៃក្រុមជំនុំយល់ថាមិនស្រួលទើបឲ្យលើកលែងប្រជុំគ្នាក្នុងគ្រានោះ ព្រោះមានការជជែកប្រកែកគ្នាខ្លាំងហួសពេក ជាហេតុនាំឲ្យទាស់ទែងគ្នា ។ ខណៈនោះមានសំឡាញ់ម្នាក់របស់ប៉ាស្ទ័រចង់តាត់ចែងឲ្យជ្រះស្រឡះ ទើបសុំឲ្យលោកប៉ាស្ទ័រសំដែងកិច្ចការរបស់លោកនៅចំពោះមុខអស់លោកចាស់ៗដែលមិនទាន់យល់ ធ្លាប់តែធ្វើការតាមទម្លាប់រៀងៗមក ។

ហេតុនេះបានជាពជការបារាំងសែសបានជូនគ្រឿងឥស្សរិយសមួយដល់លោកប៉ាស្ទ័រ ។ មិនទទួលទុកជារង្វាន់ទេ តែទទួលទុកជាបំណាច់សេចក្តីក្លាហានប្រឹងប្រែងរបស់មនុស្សព្យាយាមធ្វើការងារ ។ លោកមានសេចក្តីសប្បាយចិត្តជាច្រើន តែបែរជាព្រួយចិត្តទៅវិញ ព្រោះមិត្តសំឡាញ់របស់លោកមិនយល់ការទាំងនោះឡើយ ។

ជាកស្តាំងក្នុងការធ្វើឲ្យបានចំរើនកើនទៅមុខឡើយ ។ មួយវិញទៀតការដែលធ្វើឲ្យចំរើនឡើងទៅមុខក្នុងលោកនេះមិនមែនធ្វើតាមទម្លាប់ទេ វិទ្យាការទេតើ ដែលជួយផ្ចាញ់ផ្ចាលអកុសលទាំងឡាយបាន ករណីយកិច្ចរបស់មនុស្សគ្រប់គ្នាមិនមែនធ្វើការងារជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនទេ តែយើងរៀបចំកិច្ចការដែលមានដំឡៃទុកតទៅមុខទៀត ឯមនុស្សដែលនិយាយថាឲ្យលោកហើយខឹងទឹងលោកប៉ាស្ទ័រនេះទុកជាមនុស្សមានគំនិតខ្ចី · ។ ឯលោកជាអធិបតីនៃក្រុមជំនុំយល់ថាមិនស្រួលទើបឲ្យលើកលែងប្រជុំគ្នាក្នុងគ្រានោះ ព្រោះមានការជជែកប្រកែកគ្នាខ្លាំងហួសពេក ជាហេតុនាំឲ្យទាស់ទែងគ្នា ។ ខណៈនោះមានសំឡាញ់ម្នាក់របស់ប៉ាស្ទ័រចង់ពាត់ចែងឲ្យជ្រះស្រឡះ ទើបសុំឲ្យលោកប៉ាស្ទ័រសំដែងកិច្ចការរបស់លោកនៅចំពោះមុខអស់លោកទាស់ៗដែលមិនទាន់យល់ ធ្លាប់តែធ្វើការតាមទម្លាប់រៀងៗមក ។

ហេតុនេះបានជារាជការបារាំងសែសបានជូនគ្រឿងឥស្សរិយសម្ពួយដល់លោកប៉ាស្ទ័រ ។ មិនទទួលទុកជារង្វាន់ទេ តែទទួលទុកជាបំណាច់សេចក្តីក្លាហានប្រឹងប្រែងរបស់មនុស្សព្យាយាមធ្វើការងារ ។ លោកមានសេចក្តីសប្បាយចិត្តជាច្រើន តែបែរជាព្រួយចិត្តទៅវិញ ព្រោះមិត្តសំឡាញ់របស់លោកមិនយល់ការទាំងនោះឡើយ ។

អ្នកផងគេតែងឃើញក្នុងកន្លែងធ្វើការល្បងវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោកៗ បាន់សរសេរសេចក្ដីមួយទុកក្នុងទីនោះថា លោករកឃើញថ្នាំសម្រាប់សម្លាប់ជម្ងឺឆ្កែឆ្កួត ។

តពីពេលនោះបន្តិចមក នៅស្រុកបារាំងទិសខាងជើងគេនាំយកកូនក្មេងតូចម្នាក់ត្រូវឆ្កែឆ្កួតខាំក្នុងខណៈដែលវាដើរចូលទៅក្នុងព្រៃមកឲ្យលោករក្សា ។ ក្នុងគ្រានេះលោកប៉ាស្ទ័រហាក់ដូចជាមានចិត្តរំភើបពន់ពេក ព្រោះជាគ្រាដំបូងដែលលោកបានប្រើថ្នាំនេះចាក់ទៅក្នុងកាយមនុស្សៗ សម្រាប់ក្មេងតូចនេះ គេរៀបគ្រែមួយសម្រាប់ឲ្យក្មេងដេក លោកដុកទ័រក៏មកចាក់ថ្នាំដើម្បីជួយសង្គ្រោះកុមារនេះ ។ លោកគ្រូពេទ្យក៏មានសេចក្ដីសង្វេគក្នុងចិត្តណាស់ដែរ ហើយនិយាយប្រាប់សិស្សរបស់ប៉ាស្ទ័រថាលោកគ្រូតែងនិយាយថា កាលណាលោកឃើញកូនក្មេងតែងមានចិត្តទន់ភ្លន់អាណិតករុណា ដោយយល់ថាវាអាចនឹងបានជាមនុស្សមួយធ្វើការធំដើម្បីសេចក្ដីចំរើនទៅអនាគត ។ លោកគ្រូពេទ្យតែងដឹងថា កូនក្មេងនេះនឹងស្លាប់ដោយជម្ងឺឆ្កែឆ្កួតខាំមិនខាន ប៉ុន្តែលោកប៉ាស្ទ័រនឹងសិស្សលោកមិនមានសង្ស័យពីរឿងនេះទេ ទាំងមានចិត្តមេត្តាអាណិតដូចជាអាពុកវាហើយនិយាយទៅនឹងក្មេងថាឯងកុំខ្លាចអ្វីឡើយ តាមធម្មតាលោកតែងត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ តែលោកអាណិតក្មេងនេះណាស់ទើបមិនបោះបង់ឲ្យនៅតែម្នាក់ឯងនៅកំដរក្មេងក្បែរនោះរាល់យប់ ។

លុះ ១៤ ថ្ងៃតមក ក្មេងក៏បានសះជាដោយសារសេចក្តីសង្គ្រោះរបស់លោកប៉ាស្ទ័រ ហើយលោកមានសេចក្តីត្រេកអរដ៏ពន្ទឹកដែលបានជួយជីវិតក្មេងមួយនេះ លោកក៏បានផុតពីសេចក្តីព្រួយចិត្តដោយសារក្បាជម្ងឺដំបូងដែរនេះ ។

តមកជាច្រើនឆ្នាំ លោកប៉ាស្ទ័រក៏កាន់តែចាស់ទៅ គ្រួសារនិងសិស្សរបស់លោកក៏ឃើញថា លោកមានសេចក្តីនឿយហត់ច្រើន ទើបគេហៅលោកដុកទ័រជាសំឡាញ់លោកមកពិនិត្យជម្ងឺលោក ។ លោកដុកទ័រដំរាបលោកថា លោកត្រូវតែឈប់ធ្វើការងារ ។ លោកប៉ាស្ទ័រមានសេចក្តីព្រួយចិត្តតែមិនមែនខ្លាចស្លាប់ទេ តែដោយហេតុលោកខានបង្ហើយការងាររបស់លោកដោយពេកខ្យល់គ ទើបលោកត្រូវពេទ្យដំរាបថា លោកនៅមានជីវិតទៅមុខជាច្រើនឆ្នាំទៀត ប្រសិនបើលោកឈប់សម្រាកលំហែឲ្យបានស្រួលខ្លួនឡើង ។ លោកប៉ាស្ទ័រក៏ទទួលឈប់សម្រាក ខណៈនោះមានក្មេងតូចម្នាក់ដែលលោកបានជួយជីវិតវាមកសួរលោក បង្ហាញខ្លួនឲ្យលោកឃើញថាវាមានសេចក្តីសុខសប្បាយ ព្រមទាំងរង្វាន់ដែលវាបានទទួលនៅសាលា ។ លោកប៉ាស្ទ័រមានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ហើយលោកនិយាយទៅនឹងដុកទ័រសំឡាញ់លោកថា ជាការសមគួរហើយដែលខ្លួនលោកគួរឈប់សម្រាក ព្រោះបើលោកមានជីវិតទៅទៀតតែងតែជួយស្រោចស្រង់

លុះ ១៤ ថ្ងៃតមក ក្មេងក៏បានសះជាដោយសារសេចក្តីសង្គ្រោះរបស់លោកប៉ាស្ទ័រ ហើយលោកមានសេចក្តីត្រេកអរដ៏ពន់ពេកដែលបានជួយជីវិតក្មេងមួយនេះ លោកក៏បានដុតពីសេចក្តីព្រួយចិត្តដោយសាររក្សាជម្ងឺដំបូងដែរនេះ ។

តមកជាច្រើនឆ្នាំ លោកប៉ាស្ទ័រក៏កាន់តែចាស់ទៅ គ្រួសារនិងសិស្សរបស់លោកក៏ឃើញថា លោកមានសេចក្តីនឿយហត់ច្រើន ទើបគេហៅលោកដុកទ័រជាសំឡាញ់លោកមកពិនិត្យជម្ងឺលោក ។ លោកដុកទ័រដំរាបលោកថា លោកត្រូវតែឈប់ធ្វើការងារ លោកប៉ាស្ទ័រមានសេចក្តីព្រួយចិត្តតែមិនមែនខ្លាចស្លាប់ទេ តែដោយហេតុលោកខានបង្ហើយការងាររបស់លោកដោយពេកខ្វល់ក ទើបលោកគ្រូពេទ្យដំរាបថា លោកនៅមានជី-វិតទៅមុខជាច្រើនឆ្នាំទៀត ប្រសិនបើលោកឈប់សម្រាកលំហែឲ្យបានស្រួលខ្លួនឡើង ។ លោកប៉ាស្ទ័រក៏ទទួលឈប់សម្រាក ខណៈនោះមានក្មេងតូចម្នាក់ដែលលោកបានជួយជីវិតវាមកសួរលោក បង្ហាញខ្លួនឲ្យលោកឃើញថាវាមានសេចក្តីសុខសប្បាយ ព្រមទាំងរង្វាន់ដែលវាបានទទួលនៅសាលា ។ លោកប៉ាស្ទ័រមានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ហើយលោកនិយាយទៅនឹងដុកទ័រសំឡាញ់លោកថា ជាការសមគួរហើយដែលខ្លួនលោកគួរឈប់សម្រាក ព្រោះបើលោកមានជីវិតទៅទៀតតែងតែជួយស្រោចស្រង់

ជីវិតអ្នកដទៃប៉ុណ្ណោះ ។ លោកប៉ាស្ទ័រសុំឲ្យក្មេងតូចនោះសរសេរសំបុត្រមកដល់លោករាល់ខែ ហើយលោកឲ្យក្រដាសនឹងស្រោម ហើយលោកកត់ឈ្មោះទីកន្លែងឲ្យរ៉ា ។ សំបុត្រដល់មកក្នុងឆ្នាំ ១៨៩២ ខែដេសម្ប៍ មហាវិទ្យាល័យនៅក្រុងប៉ារីស មានការប្រជុំធំដើម្បីសំដែងសេចក្ដីអរគុណដល់មហាបុរសប៉ាស្ទ័រជាអ្នកធ្វើគុណបំណាច់ដល់មនុស្សជាតិក្នុងលោក អស់ទាំងអ្នកប្រាជ្ញនៃមហានគរបារាំងសែសនឹងពួកអ្នកប្រាជ្ញតាងប្រទេសក៏នាំគ្នាមកសំដែងសេចក្ដីគោរពដល់លោក អស់ទាំងពួកសិស្សានុសិស្សក៏មកប្រជុំគំនាប់លោកដែរ ។ ខណៈនោះលោកប៉ាស្ទ័រមានសេចក្ដីរំភើបក្នុងចិត្តពន់ពេក ឯសិស្សលោកនៅក្បែរខាងលោកបានជូនសំបុត្រមួយរបស់ក្មេងតូចទៅលោកដែលរ៉ាសរសេរមកជូនលោក ក្នុងមហាមង្គលសម័យនេះ ។ ឯដុកទ័រជាសំឡាញ់លោកក៏មកជំរាបលោកថា ក្នុងលោកទាំងមូលសឹងនាំគ្នាមកជំរាបលោកថា សូមអរគុណ ដូច្នោះ ៗ នៅជួរមួយៗគ្រប់ៗខែត្រ ក្នុងមហាប្រទេសបារាំងសែសតែងមានឈ្មោះលោកជាដរាប ។ គេកសាងរូបលោកទុកគ្រប់អន្លើ ខណៈជាមហាសន្និបាតនេះលោកប្រធានាធិបតីបារាំងសែស ក៏បានអញ្ជើញមកឈរក្បែរខាងលោកប៉ាស្ទ័រ ហើយលោកមានប្រសាសន៍ថា សូមបំដែងសេចក្ដីកតញ្ញូដ៏ធំពន្លឹកចំពោះរូបលោកជាដំណាងនាមនៃមហានគរបារាំងសែស ហើយលោក

ប្រធានាធិបតីឧបលោកប៉ាស្ទ័រ ហើយនាំគ្នាដើរចូលទៅក្នុងបន្ទប់ធំសឹងមាន ជនានុជនជូនពរយ៉ាងអ៊ឹកធឹក ៗ នៅឱកាសនេះមុខគួរឲ្យរំភើបដ៏ពន្លឹក លោកប៉ាស្ទ័រថ្លែងសេចក្ដីថា ខ្ញុនលោកយល់ថា វិទ្យាសាស្ត្រនិងសន្តិភាព មិនដែលចាញ់ដៃអ្នកណាទេ តែងមានជ័យជំនះទូវអវិជ្ជានិងសង្គ្រាមជ័យ ហើយប្រជាជនទឹងរួបរួមគ្នាមិនមែនប៉ងទឹងបំផ្លាញឲ្យហិនហោចទេ គឺនាំ គ្នាមកកសាងលោកនេះឲ្យបានសុខសប្បាយឡើងទេតើ! ៗ

ប្រជាធិបតីឱបលោកប៉ាស្ទ័រ ហើយនាំគ្នាដើរចូលទៅក្នុងបន្ទប់ធំសឹងមាន ជនានុជនជូនពរយ៉ាងអ៊ឹកធឹក ៗ នៅក្នុងកាលនេះមុខគួរឲ្យរំភើបដ៏ពន្ទឹក លោកប៉ាស្ទ័រថ្លែងសេចក្ដីថា ខ្ញុនលោកយល់ថា វិទ្យាសាស្ត្រនិងសន្តិភាព មិនដែលចាញ់ដៃអ្នកណាទេ តែងមានជ័យជំនះនូវអវិជ្ជានិងសង្គ្រាមជ័យ ហើយប្រជាជននឹងរួបរួមគ្នាមិនមែនប៉ងនឹងបំផ្លាញឲ្យហិនហោចទេ គឺនាំគ្នាមកកសាងលោកនេះឲ្យបានសុខសប្បាយទៀងទេតើ! ៗ

៣៧ — អំពីការទ្រង់ផ្លាស់ចិត្តគំនិតរបស់អ្នកស៊ីឈ្នួលចាក់លាមក

រូបរទេះឬរថទឹមសត្វក្នុងសម័យបុរាណ

មានអ្នកប្រាជ្ញបារាំងសែសម្នាក់បានថ្លែងសារសព្វពីរូបខាងលើនេះ ហើយថ្លែងអំពីរឿងក៏សំខាន់ៗនៅស្រុកឥណ្ឌាដូច្នេះ

បណ្ដារូបសំណាកដែលគេបានធ្វើជារូបជាន់ចាស់បំផុតនោះគេឆ្លាក់នៅនឹងជើងស្ពានមួយ តាំងអំពីពុទ្ធសករាជ ៥៤៣ ឆ្នាំដោយស្មាន ៗ ហើយមានរូបចំឡាក់ដែលគេបានឆ្លាក់នៅលើក្លោងទ្វារប្រាសាទ, ចេតិយ ថែបពុទ្ធសាសនានៅស្រុកសញ្ចី (ប្រហែលក្នុងពុទ្ធសករាជ ៦៤៣) រូបសេះអស់នេះមានចង្ក្រងពាក់នៅជុំវិញក មានខ្សែពានមួយព្រមទាំងខ្សែស្បែកបង្ក្រៀបផងព័ទ្ធជុំវិញខ្លួនសេះជាប់មកដល់កន្ទុយវា ទំនងការពារមិនឲ្យព្រោមកន្ទុយបក់មកប៉ះមុខសារថីអ្នកបររថ ៗ

មានរូបចម្លាក់ផងទៀត ដែលគេបានសាងមកតាំងពីពុទ្ធសករាជ ៥៤៣ ដល់ ៧០០ ជារូបសត្វទឹមរថមានទ្រង់ទ្រាយជា "រូប ៣ ជ្រុង" នេះជារូបថ្មីថ្មីមួយក្នុងសម័យគន្ធារៈ ៗ លុះតអំពីពុទ្ធសករាជ ៧០០ មក រូបរថទើបមានសណ្ឋានជា ៤ ជ្រុងទ្រវែង តាមថែបចម្លាក់ពុទ្ធសាសនាដែលមាននៅក្នុងស្រុកគន្ធារៈ ៗ

នៅសម័យហួសកើតពីពុទ្ធសករាជ ៥០០ ឆ្នាំឡើងទៅ គេមិនដែលបានឃើញរូបសត្វទឹមរថធ្វើទុកជាសំណាកសោះឡើយ លុះមកដល់ ព. ស. ១៩៤៣ ទើបគេបានប្រទះឃើញរូបសំណាករទេះទឹមឬរថទឹមម្ដងទៀត

ដែលមានទំនងដូចជារូបសំណាកជាន់ចាស់ដែរ ៗ ហើយក្នុងសម័យយើងសព្វថ្ងៃនេះ នៅទិសខាងជើងឆៀងខាងលិចប្រទេសឥណ្ឌា នោះរូបរថទឹមសេះមិនមានផ្លាស់ប្ដូរប្លែកពីបែបចម្លាក់ពុទ្ធសាសនានៅស្រុកគន្ធារៈឡើយ ៗ

ឯរូបរទេះទឹមគោជារបស់រកបានដោយកម្រ ជារូបសំណាកថ្លៃពីរឿងរ៉ាវជាន់ដើម ៗ មានកន្លែងខ្លះមានរូបគោពីរទឹមនៅក្នុងនឹមមួយជាមួយគ្នាក៏មាន ៗ

ក្នុងកាលមុនមានរថយន្តនៅប្រទេសឥណ្ឌា កំឡាំងគ្រឿងម៉ាស៊ីននៅប្រទេសឥណ្ឌាមានកំណត់ត្រឹម ៥០០ គីឡូជាយ៉ាងច្រើន សម្រាប់ប្រើប្រាស់នៅតាមផ្លូវថ្នល់ ៗ

*

* *

ក្នុងមហាអាណាចក្រខ្មែរនេះ អារ្យធម៌ (សេចក្ដីចំរើនរុងរឿង) បានទទួលមកពីពួកជាតិហិណ្ឌូ យើងបានមើលឃើញបែបចម្លាក់រចនាយ៉ាងល្អវិសេសនៅប្រាសាទអង្គរ, បន្ទាយឆ្មារ និងប្រាសាទខ្មែរបុរាណឯទៀតៗ នឹងឃើញមានរូបរទេះឬរថទឹមសេះនិងគោ សឹងមានចំនួនច្រើនណាស់ ៗ រូបរថទឹមសេះបែបខ្មែរ ជារូបរថសេះពីរមាននឹមតែមួយ ឃើញមានខ្សែប្រឡាក, ខ្សែស្បែកធ្វើជាខ្សែពាន, ខ្សែបង្ហៀរ ៗ បែបរចនាជាន់ចាស់អស់នោះមានក្របខាងក្រៅជាកង់មូលនៅខាងចុងទូករទេះ ឬរថនោះទល់នឹងក្របក្រៅ ៗ រទេះទំនងនេះនៅមានប្រើមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ៗ

ដែលមានទំនង់ដូចជារូបសំណាកជាន់ចាស់ដែរ ។ ហើយក្នុងសម័យយើងសព្វថ្ងៃនេះ នៅទិសខាងជើងឆៀងខាងលិចប្រទេសឥណ្ឌា នោះរូបរថទឹមសេះមិនមានផ្លាស់ប្ដូរប្លែកពីបែបចម្លាក់ពុទ្ធសាសនានៅស្រុកគន្ធារៈឡើយ ។

ឯរូបរទេះទឹមគោជារបស់រកបានដោយកម្រ ជារូបសំណាកថ្លែងពីរឿងរ៉ាវជាន់ដើម ៗ មានកន្លែងខ្លះមានរូបគោពីរទឹមនៅក្នុងទឹមមួយជាមួយគ្នាក៏មាន ។

ក្នុងកាលមុនមានរថយន្តនៅប្រទេសឥណ្ឌា កំឡាំងគ្រឿងម៉ាស៊ីននៅប្រទេសឥណ្ឌាមានកំណត់ត្រឹម ៥០០ គីឡូជាយ៉ាងច្រើន សម្រាប់ប្រើប្រាស់នៅតាមផ្លូវថ្នល់ ។

*
* *

ក្នុងមហាអាណាចក្រខ្មែរនេះ អារ្យធម៌ (សេចក្ដីចំរើនរុងរឿង) បានទទួលមកពីពួកជាតិហិណ្ឌូ យើងបានមើលឃើញបែបចម្លាក់ចេនាយ៉ាងល្អពិសេសនៅប្រាសាទអង្គរ, បន្ទាយឆ្មារ និងប្រាសាទខ្មែរបុរាណឯទៀត ៗ និងឃើញមានរូបរទេះឬរថទឹមសេះនិងគោ សឹងមានចំនួនច្រើនណាស់ ។ រូបរថទឹមសេះបែបខ្មែរ ជារូបរថសេះពីរមានទឹមតែមួយ ឃើញមានខ្សែប្រឡាក, ខ្សែស្បែកធ្វើជាខ្សែពាន, ខ្សែបង្ហៀរ ៗ បែបចេនាជាន់ចាស់អស់នោះមានក្របខាងក្រៅជាកង់មូលនៅខាងចុងទូករទេះ ឬរថនោះទល់នឹងក្របក្រៅ ។ រទេះទំនង់នេះនៅមានប្រើមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

រូបរទេះទឹមគោនេះដែលជាចម្លាក់បែបខ្មែរ មានទំនង់ដូចមាននៅប្រទេសឥណ្ឌាដែរ រទេះគោអស់នោះមានខ្នាតតូចៗ ៗ ឯរូបសត្វដែលអូសរទេះនោះមានចំនួនតិចទៅក្នុងអាណាចក្រខ្មែរ ប៉ុន្តែនៅតាមផ្ទះរបស់បណ្ដាពស្ដ្រដែលកសាងប្រាសាទ ១ ធំៗ នោះមានចំនួនមនុស្សអូសរទេះច្រើនណាស់ ហេតុនេះបានជាឃើញមានកស្ដាងតាមគំនូរក្បាច់ផ្សេងៗជាចំនួនច្រើន ៗ ដូចជារូបអង្រឹងស្នែងមានមនុស្សសែង ៤ នាក់ រូបរទេះដំបូលខ្នាតតូច (រទេះបំពោល?) ក៏ប្រើមនុស្សអូសដែរ រូបបុស្បុកដំកល់លើកង់ធំៗ ក៏ប្រើកំឡាំងមនុស្សអូសដែរ របស់អស់នេះមានធ្វើប្រើចំពោះអាណាចក្រខ្មែរ (សម័យនោះ) ប៉ុណ្ណោះ ៗ

*
* *

ប្រទេសស្យាមទទួលយកអារ្យធម៌ចំរើនរុងរឿងតាមបែបអារ្យធម៌របស់ក្រុងកម្ពុជា មានទំនង់លំនាំដូចសម័យមហាអាណាចក្រខ្មែរដែលជាអារ្យធម៌ផ្សាយមកពីស្រុកឥណ្ឌាដែរ ៗ ឯស្រុកជ្វាក៏បានទទួលអារ្យធម៌ពីប្រទេសឥណ្ឌាដូចគ្នាដែរ ឯរូបរទេះទឹមសេះឬទឹមគោក្នុងប្រទេសនានាដែលយើងបានពោលមកនេះ ក៏មានទំនង់ដូចនៅប្រទេសឥណ្ឌូស៊ិននេះដែរ ៗ

*
* *

គេយល់ថារូបមនុស្សជិះសេះនៅប្រទេសឥណ្ឌានិងប្រទេសខ្មែរ មានចំនួនច្រើនណាស់ដូចមាននៅក្នុងស្រុកជ្វាដែរ ប៉ុន្តែមិនមានរូបណាមួយដែលមានស្ត្រីអូសរថឬរទេះដំនួសសេះនោះមិនមានឡើយ ប៉ុន្តែនៅប្រទេសស្យាមមានរូបគំនូរជាចំនួនច្រើន គេគូរជារូបស្ត្រីអូសរថ រទេះ គំនូរអស់នេះកើតឡើងប្រហែលក្នុងពុទ្ធសករាជ ២២៥០ ។

ត្រូវយល់ថារូបមនុស្សជិះសេះនៅប្រទេសឥណ្ឌានិងប្រទេសខ្មែរ មានចំនួនច្រើនណាស់ដូចមាននៅក្នុងស្រុកជ្វាដែរ ប៉ុន្តែមិនមានរូបណាមួយដែលមានស្ត្រីអូសរថឬរទេះជំនួសសេះនោះមិនមានឡើយ ប៉ុន្តែនៅប្រទេសស្យាមមានរូបគំនូរជាចំនួនច្រើន គេគូរជារូបស្ត្រីអូសរថ រទេះ គំនូរអស់នេះកើតឡើងប្រហែលក្នុងពុទ្ធសករាជ ២២៥០ ។

៣៨ — អំពីការនិមន្តចុះទៅស្ពាននរក

ពង្សាវតាររបស់ប្រទេសប៉ែរ្ស

(Perse)

ជនជាតិក្នុងប្រទេសប៉ែរ្សនេះជាពួកអរិយ័ន អ្នកប្រាជ្ញពង្សាវតារប្រទេសនុះមានសេចក្ដីសរសើរថា ជនពួកនេះល្បីល្បាញជាងគេក្នុងពួកអរិយ័នដូចគ្នាក្នុងគ្រានោះ ដោយហេតុពួកនេះបានគិតចាត់តាំងសាសនាដែលទៀងទាត់ ចាត់របៀបធម្មចរិយា និងចាត់ការគ្រប់គ្រងឲ្យមានរបៀបរៀបរយល្អឡើងជាដំបូង ជនពួកនេះលាក់ខ្លួនពួនសម្ងំយ៉ាងស្ងាត់ៗ នៅតាមភ្នំ លើទួលខ្ពស់ៗក្នុងដែនអ៊ីរ៉ាន តមកគ្រាក្រោយទើបនាំគ្នាចេញមកពីកន្លែងអស់នោះ ហើយបានចូលលុកលុយកាន់យកប្រទេសផ្សេងៗមានជ័យជំនះរហូតក្នុងចំណែកទ្វីបអាស៊ីទិសខាងលិច ។

អ៊ីរ៉ានជាទីទួលខ្ពស់ធំទូលាយ មានអាណាខែត្រតាំងពីសមុទ្រកាស្ពីយ៉ែន រហូតចុះមកដល់ឈូងសមុទ្រប៉ែរ្ស ហើយចាប់តាំងពីទន្លេទីគ្រ័ រហូតមកដល់ទន្លេសិន្ធុ រួមអាណាចក្រទាំងមូលប្រមាណ ៦៥០.០០០ គីឡូម៉ែត្រក្រឡា ។ ប៉ុន្តែនៅទីទួលខ្ពស់ៗអស់នេះដោយច្រើនអន្លើធ្វើការដាំដំណាំមិនកើត ដោយមានអាកាសត្រជាក់ជ្រុលឬក្តៅពេក ។ តែនៅក្បែរៗទីដែលមានភ្នំច្រើននោះ មានទឹកភ្លៀងបរិបូណ៌ណាស់ ទើបធ្វើឲ្យមានជ្រោះជ្រលងជងអូរ ហើយដីក៏មានជីជាតិល្អ មានស្រូវដុះលូតលាស់ល្អគ្រប់យ៉ាង មានស្មៅជាអាហារសត្វសេះបរិបូណ៌ ពូជសេះល្អៗ

មានច្រើននៅតំបន់នេះ តំបន់អស់នេះគួររាប់ថាជាភូមិប្រទេសនៃសួនច្បារនិងឈើផ្លែនានាទាំងអស់ នៅកន្លែងដែលមានដីជាតិជាបំផុត នៅក្បែរភ្នំខាងត្បូងសមុទ្រកាស្ពីយ៉ែន និងជិតក្បែរដងទន្លេទីគ្រ៍ តំបន់អស់នេះមានពួកម៉ែតនិងប៉េរ្ស៍អាស្រ័យនៅជាច្រើន ។

ពួកម៉ែតនិងពួកប៉េរ្ស៍មានសែស្រឡាយជាមួយគ្នា គឺចេញមកពីទីវាលដែលហៅក្នុងគ្រានោះថា ប៉ុកទ្រីយ៉ាននិងសុកឌីយ៉ាន ដល់មកឥឡូវនេះគេហៅថា ទួគីស្តង់ ។ ពួកនេះមានសម្បុរស ច្រមុះត្រង់ ទម្រង់មុខមូល, សក់ខ្មៅរលើប, ពុកមាត់ច្រើន ។ ពួកម៉ែតនៅជិតសមុទ្រកាស្ពៀ-យ៉ែន ពួកនេះមានសេចក្តីចំរើនស្តុកស្តម្ភនិងមានអាណាចក្រឡើងមុនគេ ។ មានក្សត្រអង្គមួយរបស់ពួកនេះ ទ្រង់ព្រះនាមថា ស៊ីយក្សារ៍ ខ្លាំងពូកែណាស់ ទ្រង់ផ្តួលពួកនីនីវចេញបាន ។ ឯពួកប៉េរ្ស៍នៅតាមឈូងសមុទ្រមិនសូវមានសេចក្តីចំរើនស្តុកស្តម្ភប៉ុន្មានទេ ច្រើនតែធ្វើការដាំដំណាំនិងឃ្វាលសត្វបង្កាត់សត្វជាវេលាយូរអង្វែង ពួកនេះតែងធ្វើការធ្ងន់ជាប្រក្រតី ទើបក្លាយទៅជាទាហានដ៏ខ្លាំងពូកែ កាលបើមានមេទ័ពពូកែហើយតែងធ្វើការច្បាំងមានជ័យជំនះជាដរាប ។

ពួកប៉េរ្ស៍នេះនិយមដាំដំណាំ មានសេចក្តីស្រឡាញ់គ្រួសារល្អណាស់ បើមានធ្វើពិធីបុណ្យអ្វីមួយក្នុងគ្រួសារដូចជាបុណ្យខួបថ្ងៃកំណើត

មានច្រើននៅតំបន់នេះ តំបន់អស់នេះគួររាប់ថាជាភូមិប្រទេសនៃសួនច្បារ និងឈើផ្លែនានាទាំងអស់ នៅកន្លែងដែលមានដីជាតិជាបំផុត នៅក្បែរភ្នំខាងត្បូងសមុទ្រកាស្ពៀន និងជិតក្បែរដងទន្លេទីគ្រ៍ តំបន់អស់នេះមានពួកម៉ែតនិងប៉េរ្ស៍អាស្រ័យនៅជាច្រើន ។

ពួកម៉ែតនិងពួកប៉េរ្ស៍មានសែស្រឡាយជាមួយគ្នា គឺចេញមកពីទីវាលដែលហៅក្នុងគ្រានោះថា បុកទ្រីយ៉ាននិងសុកឌីយ៉ាន ដល់មកឥឡូវនេះគេហៅថា ទុរគីស្តង់ ។ ពួកនេះមានសម្បុរស ច្រមុះត្រង់ ទម្រង់មុខមូល, សក់ខ្មៅរលីប, ពុកមាត់ច្រើន ។ ពួកម៉ែតនៅជិតសមុទ្រកាស្ពៀន ពួកនេះមានសេចក្ដីចំរើនស្ដុកស្ដម្ភនិងមានអាណាចក្រឡើងមុនគេ ។ មានក្សត្រអង្គមួយរបស់ពួកនេះ ទ្រង់ព្រះនាមថា ស៊ីយក្សារ៍ ខ្លាំងពូកែណាស់ ទ្រង់ផ្តួលពួកអ័ស៊ីរីចេញបាន ។ ឯពួកប៉េរ្ស៍នៅតាមឈូងសមុទ្រ មិនសូវមានសេចក្ដីចំរើនស្ដុកស្ដម្ភប៉ុន្មានទេ ច្រើនតែធ្វើការដាំដំណាំនិងឃ្វាលសត្វបង្កាត់សត្វជាវេលាយូរអង្វែង ពួកនេះតែងធ្វើការធ្ងន់ជាប្រក្រតី ទើបក្លាយទៅជាទាហានដ៏ខ្លាំងពូកែ កាលបើមានមេទ័ពពូកែហើយតែងធ្វើការច្បាំងមានជ័យជំនះជាដរាប ។

ពួកប៉េរ្ស៍នេះនិយមដាំដំណាំ មានសេចក្ដីស្រឡាញ់គ្រួសារល្អណាស់ បើមានធ្វើពិធីបុណ្យអ្វីមួយក្នុងគ្រួសារដូចជាបុណ្យខួបថ្ងៃកំណើត

គេតែងធ្វើយ៉ាងធំអឹកធឹក ហើយពួកនេះជាអ្នកស៊ីអ្នកផឹក ទើបមានការជុបលៀងគ្នាជានុឡោរិកជានិច្ច ៗ មនុស្សពួកនេះមាននិស្ស័យសុភាព ចេះរៀបចំខ្លួនតាមសម័យ កាលបើទៅច្បាំងឈ្នះជាតិណាមួយ ក៏រើសយកសេចក្ដីចំរើនរបស់ជាតិនោះមកធ្វើជារបស់ខ្លួន ៗ មនុស្សពួកនេះនិយមពាក់អាវវែង មានពណ៌ផ្សេងៗ មានក្បាច់ផ្កាឈើឬជារូបសត្វ ប្រើមួកពាក់ពីលើក្បាលជានិច្ច ៗ

មាតាបិតាជាតិប៉ែរ្សនេះ កាលបើនឹងអប់រំទូន្មានកូនរបស់ខ្លួន មានសេចក្ដីប៉ុនប៉ងជា ២ ប្រការ គឺប្រដៅឲ្យមានចិត្តស្មោះត្រង់ និងឲ្យមានចិត្តស្រឡាញ់ការទាហាន ៗ ក្នុងរវាងតាំងពីកូនកើតរហូតដល់អាយុ ៥ ខួប អាពុកស្ទើរតែមិនបានឃើញឬមិនបានប៉ះពាល់ដល់កូនសោះឡើយ គឺត្រូវម្ដាយជាអ្នកទទួលនាទីជុបលៀងថែទាំគ្រប់យ៉ាង ៗ ការសិក្សារបស់ក្មេងតាំងពីតូចរហូតដល់អាយុ ២០ ឆ្នាំ មាន ៣ យ៉ាងគឺ ហាត់ជិះសេះ, បាញ់ធ្នូ និងនិយាយពាក្យពិត ៗ

អំពីសាសនា

សាសនារបស់ជនពួកនេះ ដំបូងនោះអ្នកប្រាជ្ញពង្សាវតារមិនទាន់ដឹងប្រាកដដូចម្ដេចទេ តមកទើបមានអ្នកប្រាជ្ញម្នាក់ឈ្មោះ សូរ៉ូស្រ្ដ បានតាំងខ្លួនឡើងជាសាស្ដាបញ្ញត្តគោលក្នុងសាសនាទុកថា លោកនេះជា

ទំយុទ្ធកម្មមួយ ដែលសេចក្ដីល្អនឹងសេចក្ដីអាក្រក់ ឬអំពើល្អ-អាក្រក់តែងធ្វើការតទល់គ្នាជានិច្ច ប៉ែកខាងសេចក្ដីល្អក៏មានព្រះអង្គមួយឈ្មោះថា អាហ៊ុរ៉ាមមស្ដា ឬអូរមុស្ដ ព្រះអង្គនេះទ្រង់កសាងពិភពលោកនេះមកសម្រាប់មនុស្ស ទ្រង់សាងសេចក្ដីបរិសុទ្ធនឹងសេចក្ដីពិត ទ្រង់សាងទឹក សាងភ្លើង ត្រីសាច់ អាហារភោជន ផ្លែឈើនឹងសព្វសត្វទាំងឡាយ ព្រះអូរមុស្ដនោះមានព្រះភូឈួយទៀតជាច្រើនពាន់អង្គ អង្គដែលសំខាន់ជាបំផុតគឺព្រះអាទិត្យ ។ ឯប៉ែកខាងសេចក្ដីអាក្រក់ក៏មានមារមួយឈ្មោះថា អារិម៉ុន ដែលគេច្រើនគូរជារូបពស់ បណ្ដាសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយនឹងសេចក្ដីតោកយ៉ាកលំបាកផ្សេងៗ ជាអំពើដែលមារនេះឯងសាងមកឲ្យមនុស្សយើង ។

ព្រះអូរមុស្ដមិនមានរូប មិនមានវិហារទេ ពួកដែលគោរពរាប់អាននិយមយកភ្លើងជាគ្រឿងសំគាល់ដំណាងព្រះអង្គ ហើយភ្លើងនេះឯងជាគ្រឿងសញ្ញានៃសេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ហេតុដូច្នេះកាលដល់វេលាធ្វើពិធីក្នុងផ្លូវសាសនា ពួកលោកសង្ឃក៏ពាក់អាវវែង ពណ៌ស ពាក់មួកខ្ពស់មកបង្កាត់ភ្លើងធ្វើពិធីយកសាច់សត្វនឹងគ្រឿងផឹកផ្សេងៗ មកដាក់ខាងមុខគំនរភ្លើង តែគេមិនបានបោះទៅក្នុងគំនរភ្លើងដូចជាលទ្ធិរបស់ជនពួកខ្លះនោះទេ ។

ទីយុទ្ធភូមិមួយ ដែលសេចក្ដីល្អនឹងសេចក្ដីអាក្រក់ ឬអំពើល្អ-អាក្រក់តែងធ្វើការតទល់គ្នាជានិច្ច ប៉ែកខាងសេចក្ដីល្អក៏មានព្រះអង្គមួយឈ្មោះថា អាហ៊ុរ៉ាមម៉ស្ដា ឬអូរម៉ុស្ដ ព្រះអង្គនេះទ្រង់កសាងពិភពលោកនេះមកសម្រាប់មនុស្ស ទ្រង់សាងសេចក្ដីបរិសុទ្ធនឹងសេចក្ដីពិត ទ្រង់សាងទឹក សាងភ្លើង ត្រីសាច់ អាហារភោជន ផ្លែឈើនឹងសព្វសត្វទាំងឡាយ ព្រះអូរម៉ុស្ដនោះមានព្រះភូឈួយទៀតជាច្រើនពាន់អង្គ អង្គដែលសំខាន់ជាបំផុតគឺព្រះអាទិត្យ ។ ឯប៉ែកខាងសេចក្ដីអាក្រក់ក៏មានមារមួយឈ្មោះថា អារិម៉ុន ដែលគេច្រើនគូរជារូបពស់ បណ្ដាសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយនឹងសេចក្ដីតោកយ៉ាកលំបាកផ្សេងៗ ជាអំពើដែលមារនេះឯងសាងមកឲ្យមនុស្សយើង ។

ព្រះអូរម៉ុស្ដមិនមានរូប មិនមានវិហារទេ ពួកដែលគោរពរាប់អាននិយមយកភ្លើងជាគ្រឿងសំគាល់ដំណាងព្រះអង្គ ហើយភ្លើងនេះឯងជាគ្រឿងសញ្ញានៃសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ហេតុដូច្នេះកាលដល់វេលាធ្វើពិធីក្នុងផ្លូវសាសនា ពួកលោកសង្ឃក៏ពាក់អាវវែង ពណ៌ស ពាក់មួកខ្ពស់មកបង្កាត់ភ្លើងធ្វើពិធីយកសាច់សត្វនឹងគ្រឿងផឹកផ្សេងៗ មកដាក់ខាងមុខគំនរភ្លើង តែគេមិនបានបោះទៅក្នុងគំនរភ្លើងដូចជាលទ្ធិរបស់ជនពួកខ្លះនោះទេ ។

មួយវិញទៀត គេតែងប្រដៅថាមនុស្សម្នាក់ៗ រមែងមានទេវតានៅប្រចាំរក្សាខ្លួន ហើយការធ្វើពិធីក្នុងសាសនា ក៏គឺធ្វើឲ្យព្រះអូរមុស្ដសព្វព្រះទ័យ ដោយតាំងចិត្តធ្វើប្រយោជន៍ដល់លោក ជាការជួយកំឡាំងព្រះអង្គ ពោលគឺ ឧស្សាហ៍ធ្វើការដាំដំណាំ ទំនុកបំរុងគ្រួសារឲ្យបានសេចក្ដីចំរើនហើយដុបលៀងរក្សាសត្វដែលមានប្រយោជន៍ ដូចជាឆ្កែជាដើម តែកិច្ចដែលសំខាន់បំផុត គឺត្រូវតាំងខ្លួនជាមនុស្សទៀងត្រង់ កិច្ចដែលពួកប៉ែរ្សប្រកាន់ថាជាអំពើគួរអៀនខ្មាសជាបំផុតនោះ គឺការពោលពាក្យកុហក បន្ទាប់ពីពោលពាក្យកុហក គឺការធ្វើខ្លួនឲ្យជាប់បំណុល ៗ

មួយវិញទៀត គេប្រកាន់ថាការធ្វើឲ្យព្រះអូរមុស្ដមានព្រះទ័យប្រោសប្រាណនោះតោងតែរក្សាការសំអាតជាកិច្ចដ៏សំខាន់ ការសំអាតយ៉ាងហ្មត់ចត់នេះហើយ ទើបសពរបស់មនុស្សដែលស្លាប់ទៅ គេមិនយកទៅដុតភ្លើងឬកប់ឬបណ្ដែតប៉ាលក្នុងទន្លេដោយដាច់ខាត ព្រោះជាការធ្វើទឹកដីនិងភ្លើងឲ្យសៅហ្មងស្មោកគ្រោក ដែលជាបាបយ៉ាងធំក្រៃលែង ទើបមានវិធីមួយផុតពីបាប គឺនាំយកសពទៅចោលឲ្យត្មាតស៊ី វិធីនេះនៅមានប្រកាន់ជាប់មក ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាខ្លះដែរក្នុងឥឡូវនេះ ដូចនៅប្រទេសបុមបៃ ៗ ក្នុងលទ្ធិសាសនានេះមានសំដែងថា កាលបើមនុស្សស្លាប់ទៅបាន ៣ ថ្ងៃតោងជាប់ចោទ ត្រូវទៅលន់តួចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះអូរមុស្ដ

ដែលទ្រង់ជំនុំជំរះទោសដាច់ស្រេច ប្រសិនបើបានធ្វើអំពើអាក្រក់មកច្រើនជាងអំពើល្អ ព្រះអម្ចាស់ក៏បញ្ជូនខ្លួនទៅឲ្យពួកមារធ្វើទោស ។

ពួកជនជាតិប៉ើរ្សជាពួកខែងរែង មានគំនិតគិតគូរច្រើនដូចពោលមកនេះ តែគង់ធ្លាក់ទៅនៅក្រោមអំណាចពួកម៉ែតមុន តែតមកបានក្សត្រមួយព្រះអង្គទ្រង់ព្រះនាមថា ស៊ីរុស មានសេចក្តីក្លាហានអង់អាច ទ្រង់គង់ឈ្នះពួកម៉ែត ហើយសោយរាជ្យជាក្សត្ររបស់ពួកម៉ែតនឹងពួកប៉ើរ្សរួមគ្នា ។ បន្ទាប់ពីនោះមក ព្រះបាទស៊ីរុសធ្វើសង្គ្រាមលុកលុយពួកអាស៊ីនៅទិសខាងលិច ក្នុងជាន់ដំបូងលើកទៅវាយព្រះបាទក្រេស៊ុសស្តេចប្រទេសលីឌី ដែលទ្រង់គ្រប់គ្រងទ្វីបអាស៊ីតូចៗជិតអស់ ហើយច្បាំងឈ្នះក្នុងរវាង ១៤ ថ្ងៃ តមកបានទៅវាយយកអាណាខេត្តទុរគិស្តង់នឹងអាហ្វហ្គានិស្តង់ ហើយលើកទៅវាយពួកសាលដេទាល់តែបានស្រុកបាប៊ីឡោន ក្រោយបានផ្សាយអាណាខេត្តទៅទល់នឹងដៃជ្រោយស៊ុអេស (ព្រែកស៊ុអេស) ពោលគឺអាណាខេត្តផ្សេងៗ ដែលពួកអស្ស៊ីរីវាយបានទាំងប៉ុន្មានធ្លាក់មកនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ពួកប៉ើរ្សទាំងអស់ ។

តាមធម្មតា ពួកប៉ើរ្សមានលក្ខណៈទន់ភ្លន់ជាងពួកអស្ស៊ីរី ពោលគឺមានមេត្តាករុណាដល់អ្នកដែលចាញ់ កាលបើបានលាងអំណាចរបស់អស្ស៊ីរីបានហើយ ក៏ចាត់ឲ្យពួកស្វីហ្វដែលត្រូវពួកអស្ស៊ីរីបណ្តេញចេញ

ដែលទ្រង់ជំនុំជំរះទោសដាច់ស្រេច ប្រសិនបើបានធ្វើអំពើអាក្រក់មក ច្រើនជាងអំពើល្អ ព្រះអូរមុស្តក៏បញ្ជូនខ្លួនទៅឲ្យពួកមារធ្វើទោស ។

ពួកជនជាតិប៉េរ្ស៍ជាពួកខែនវែង មានគំនិតគិតគូរច្រើនដូចពោលមកនេះ តែគង់ធ្លាក់ទៅនៅក្រោមអំណាចពួកម៉ែតម្តង តែតមកបានក្សត្រមួយព្រះអង្គទ្រង់ព្រះនាមថា ស៊ីរុស មានសេចក្តីក្លាហានអង់អាច ទ្រង់តស៊ូឈ្នះពួកម៉ែត ហើយសោយរាជ្យជាក្សត្ររបស់ពួកម៉ែតនិងពួកប៉េរ្ស៍រួមគ្នា ។ បន្ទាប់ពីនោះមក ព្រះបាទស៊ីរុសធ្វើសង្គ្រាមលុកលុយពួកអាស៊ីនៅទិសខាងលិច ក្នុងជាន់ដំបូងលើកទៅវាយព្រះបាទក្រេស៊ុសស្តេចប្រ-ទេសលីឌី ដែលទ្រង់គ្រប់គ្រងទ្វីបអាស៊ីតូចៗជិតអស់ ហើយច្បាំងឈ្នះក្នុងរវាង ១៤ ថ្ងៃ តមកបានទៅវាយយកអាណាខេត្តទុគិស្តង់និងអាហ្វ-ឃានិស្តង់ ហើយលើកទៅវាយពួកសាលដេតាល់តែបានស្រុកបាប៊ីឡូន គ្រាក្រោយបានផ្សាយអាណាខេត្តទៅទល់នឹងដីជ្រោយស៊ុអេស (ព្រែកស៊ុអេស) ពោលគឺអាណាខេត្តផ្សេងៗ ដែលពួកអស្ស៊ីរីវាយបានទាំងប៉ុន្មានធ្លាក់មកនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ពួកប៉េរ្ស៍ទាំងអស់ ។

តាមធម្មតា ពួកប៉េរ្ស៍មានលក្ខណៈទន់ភ្លន់ជាងពួកអស្ស៊ីរី ពោលគឺមានមេត្តាករុណាដល់អ្នកដែលចាញ់ កាលបើបានលាន់អំណាចរបស់អស្ស៊ីរីបានហើយ ក៏ចាត់ឲ្យពួកស៊ីហ្វដែលត្រូវពួកអស្ស៊ីរីបណ្តេញចេញ

ពីស្រុកហ្សេរុសាឡិម ត្រឡប់ចូលទៅនៅក្នុងស្រុកនេះវិញបានដូចដើម ហេតុនេះហើយទើបធ្វើឲ្យពួកគ្រិស្តសាសនិកជនពោលសរសើរព្រះបាទស៊ីរុសពន់ពេកណាស់ ។

កាលព្រះបាទស៊ីរុសក្ស័យព្រះជន្មហើយ មានបុរសម្នាក់ឈ្មោះគូម៉ាតា ក្បត់ដណ្តើមយករាជសម្បត្តិអំពីរជ្ជទាយាទ (អ្នកតវង្ស) របស់ព្រះបាទស៊ីរុស បុរសនេះតាំងខ្លួនជាសត្រូវនឹងសាសនាដែលគោរពបូជាអានព្រះអូរមុស្ដ ជាហេតុធ្វើឲ្យប្រជាជនគ្រប់ខេត្តដែននាំគ្នាក្បត់ដល់គូម៉ាតាតមកមួយជាន់ទៀត ។ ដារីយុសជាក្សត្រមួយអង្គក្នុងរាជវង្សរបស់ព្រះបាទស៊ីរុសបានតទល់កំចាត់អំណាចរបស់គូម៉ាតាចេញអស់ ។ គ្រានោះបណ្តាជនគ្រប់ៗនគរដែលនៅក្នុងរាជអាណាចក្រពែរ្ស៍ ស៊ឹងនាំគ្នាព្យាយាមតាំងខ្លួនឡើងជាឥស្សរៈ ដារីយុសក៏ចេញទៅប្រាបប្រាមខាងក្នុងប្រទេសឲ្យបានរៀបរយរួចហើយទើបលើកទ័ពចេញទៅវាយយកប្រទេសឯទៀតៗ ដើម្បីផ្សាយពង្រីករាជអាណាចក្រពែរ្ស៍ឲ្យកាន់តែរីកធំទូលាយក្រៃលែង ជាងព្រះបាទស៊ីរុសបានកាត់ចេញទៅថែមទៀត ។

ព្រះបាទដារីយុសទ្រង់ផ្សាយរាជអំណាចចេញទៅនោះ មាន ២ ផ្លូវ គឺមួយផ្លូវផ្សាយចូលមកក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា មួយផ្លូវទៀតផ្សាយចេញទៅទ្វីបអឺរ៉ុប តែដារីយុសទ្រង់រើសយកផ្លូវមកប្រទេសឥណ្ឌាមុន ដោយអាស្រ័យពួកក្រិកដែលធ្វើរាជការទាហានបានសាងទូកចម្បាំងថ្វាយ ទើប

ព្រះបាទដារីយុសមានកំឡាំងផ្សាយរាជអាណាចក្រពែរ្សចេញ ទៅរហូតដល់សមុទ្រកាស្ពីយ៉ែន សមុទ្រខ្មៅ និងសមុទ្រខ្សាច់សហារ៉ា ទៅទល់នឹងឈូងសមុទ្រពែរ្ស ក្នុងទិសខាងកើតទល់នឹងខែត្រដែនហិណ្ឌូ បណ្តាស្រុកចំណុះអាណាចក្រពែរ្សក៏នាំគ្នាបញ្ជូនសួយសាអាករជាប្រាក់ខ្លះ សេះខ្លះ លាខ្លះ ។ ដារីយុសជាមហាក្សត្រអង្គដំបូងដែលទ្រង់សាងប្រាក់រៀលឡើង សម្រាប់ចាយវាយផ្លាស់ប្តូរនៅប្រទេសនេះ ។

តាមទំនងនេះ ប្រទេសពែរ្សជាមហាអំណាចធំក្នុងគ្រានោះ ព្រះបាទដារីយុសជាព្រះចៅរាជាធិរាជ ទ្រង់មានកងទ័ពដ៏ធំមហិមា មានទាហានច្រើនពួកច្រើនក្រុមសូម្បីតែអង់អាចក្លាហាន តែតមកក្នុងសម័យក្រោយៗ ព្រះបាទដារីយុសទ្រង់យកព្រះទ័យទុកដាក់នឹងស្រុកទេសតិចទៅវិញ ទ្រង់ស្វែងរកសេចក្តីសុខផ្ទាល់ព្រះអង្គច្រើនឡើង ទ្រង់តាក់តែងរៀបចំរាជសំណាក់យ៉ាងសំបើមអស្ចារ្យ ពួកខ្ញុំរាជការក៏ស្វែងរកតែសេចក្តីសុខផ្ទាល់ខ្លួនដែរ ហេតុដូច្នេះបានជារាជអាណាចក្រពែរ្សដែលមានអំណាចខ្ពង់ខ្ពស់ត្រដែតនោះក៏សន្សឹមៗថយអំណាចចុះទៅបន្តិចម្តងៗ ហើយនៅទីបំផុត ពួកក្រិកក៏លើកទ័ពមកលុកលុយវាយយកមកទុកក្នុងអំណាចបានដោយងាយ ។

បើពោលពីថ្ងៃខាងការរចនា ហាក់ដូចជាពួកពែរ្សមិនមានអ្វីជា

ព្រះបាទដារីយុសមានកំឡាំងផ្សាយរាជអាណាចក្រពែរ្សចេញ ទៅរហូតដល់សមុទ្រកាស្ពៀន សមុទ្រខ្មៅ និងសមុទ្រខ្សាច់សហារ៉ា ទៅទល់នឹងឈូងសមុទ្រពែរ្ស ក្នុងទិសខាងកើតទល់នឹងខែត្រដែនហិណ្ឌូ បណ្ដាស្រុកចំណុះអាណាចក្រពែរ្សក៏នាំគ្នាបញ្ជូនសួយសាអាករជាប្រាក់ខ្លះ សេះខ្លះ លាខ្លះ ។ ដារីយុសជាមហាក្សត្រអង្គដំបូងដែលទ្រង់សាងប្រាក់រៀលឡើង សម្រាប់ចាយវាយផ្លាស់ប្ដូរនៅប្រទេសនេះ ។

តាមទំនងនេះ ប្រទេសពែរ្សជាមហាអំណាចធំក្នុងគ្រានោះ ព្រះបាទដារីយុសជាព្រះចៅរាជាធិរាជ ទ្រង់មានកងទ័ពដ៏ធំមហិមា មានទាហានច្រើនពួកច្រើនក្រុមសុទ្ធតែអង់អាចក្លាហាន តែតមកក្នុងសម័យក្រោយៗ ព្រះបាទដារីយុសទ្រង់យកព្រះទ័យទុកដាក់នឹងស្រុកទេសតិចទៅវិញ ទ្រង់ស្វែងរកសេចក្ដីសុខផ្ទាល់ព្រះអង្គច្រើនឡើង ទ្រង់ចាត់ចែងរៀបចំរាជសំណាក់យ៉ាងសំបើមអស្ចារ្យ ពួកខ្ញុំរាជការក៏ស្វែងរកតែសេចក្ដីសុខផ្ទាល់ខ្លួនដែរ ហេតុដូច្នេះបានជារាជអាណាចក្រពែរ្សដែលមានអំណាចខ្ពង់ខ្ពស់ត្រដែតនោះក៏សន្សឹមៗថយអំណាចចុះទៅបន្តិចម្ដងៗ ហើយនៅទីបំផុត ពួកក្រិកក៏លើកទ័ពមកលុកលុយវាយយកមកទុកក្នុងអំណាចបានដោយងាយ ។

បើពោលពីថ្ងៃខាងការរចនា ហាក់ដូចជាពួកពែរ្សមិនមានអ្វីជា

ស្នាដៃសម្រាប់ជាតិខ្លួន ឬជាល័ក្ខណ៍របស់ជាតិប៉េរ្ស៍ដោយឡែកសោះឡើយ ទាំងនេះព្រោះពួកប៉េរ្ស៍មានសេចក្តីចំរើនរហ័សពេក គឺគ្រាន់តែរួប រប្ចូតពីសាសន៍ជាតិអ្នកនៅក្នុំក៏បានមកជាប្រទេសមានអំណាចធំបំផុត ។ ការរចនារបស់ប៉េរ្ស៍បានគំរូមកពីពួកអស្ស៊ីរីខ្លះ ពួកអេស៊ីបខ្លះ លាយឡំគ្នា ទុកជាប្រទេសប៉េរ្ស៍មានថាវរវត្ថុល្អះល្អដែលសល់សំណាករហូតមកដល់វេលានេះខ្លះ ក៏សុទ្ធតែយកបែបគំរូពីជនជាតិដទៃមកធ្វើទាំងអស់ ។

សករាជរបស់ប៉េរ្ស៍ដែលគួរចាំ

ប្រហែល ៨២ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ រជ្ជសម័យព្រះបាទស៊ីយ៉ាក្សារ៍ ។

ប្រហែល ៧ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ រជ្ជសម័យព្រះបាទស៊ីរូស ។

ព. ស. ២២ រជ្ជសម័យព្រះបាទដារីយុស ។

ព. ស. ២១៣ ប្រទេសប៉េរ្ស៍អស់អំណាច ។

ចប់ ។

៣៩ — អំពីការបូជាភ្ញីផ្កា

ប្រវត្តិនៃមហាបុរស

តាំងពីដើមរៀងៗមក

(តមក)

២០ - ដង់តេ

(DANTÈ)

ជាមហាចិន្តកវីមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញរបស់ប្រទេសអ៊ីតាលី អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ១៨៦៤ ។ លោកនេះបានតែងពាក្យកាព្យមួយនិយាយពីទេពកាមារម្មណ៍ (Divine comédie) ដែលនាំឲ្យយើងដឹងរឿងរ៉ាវក្នុងសម័យនោះ ហើយពន្យល់យើងឲ្យឃើញគំនិតគិតគូរនឹងសតិបញ្ញារបស់លោកសព្វគ្រប់ ។

២១ - គុយតំបែរគ៍

(GUTEMBERG)

ជាជាងធ្វើពុម្ពអក្សរជាតិអាល្លឺម៉ង់ អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០១១ ។ លោកនេះបានធ្វើពុម្ពអក្សរបែបថ្មីឡើងបានជំនួសការប្រើបន្ទះក្តារឆ្លាក់ជារូបអក្សរមួយៈរៀងៗ នោះរាប់ថាជាការរកឃើញចំណេះថ្មីមួយ ។

២២-ឡេយោណារ៍ឌ ដឺវាំងស៊ី
(LEONARD DE VINCI)

ជាជាងគំនូរ ជាងឆ្លាក់ មេការ ហើយជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអ៊ីតាលីយាំង អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២០៦២ ។ លោកនេះជាគោលចារិកមួយ តាមដែលបានរកឃើញតាមផ្លូវវិទ្យាសាស្ត្រនិងរបៀបគំនូរ នាំឲ្យជនជាតិឧរុបមានសេចក្តីសរសើរកិច្ចការរបស់លោក ដរាបមកដល់សម័យយើងសព្វថ្ងៃនេះ ។

២៣-គ្រិស្តុហ្វ៍ កុឡុម្ប៍
(CHRISTOPHE COLOMB)

ជានាយនាវិកៈ (អ្នកដើរទូក - កប៉ាល់) ជាតិអ៊ីតាលីយាំង អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២០៤៩ ។ គេពោលសរសើរលោកនេះថាជាអ្នករកឃើញទ្វីបអាមេរិក ។

២៤- កូប៉ែរនិក
(COPERNIC)

ជាអ្នកប្រាជ្ញតារាសាស្ត្រជាតិប៉ូឡូណេស៍ អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២០៨៦ ។ លោកនេះមានអាយុ ៧០ ឆ្នាំ លោកបានបោះពុម្ពរឿងការនិយាយពីពិភពផែនដីបែបថ្មី ដែលពិសោធឲ្យឃើញថាផែនដីវិលជុំវិញដួងព្រះអាទិត្យ ។

២២-ឡេយោណារ៍ឌឺវុំងស៊ី

(LEONARD DE VINCI)

ជាជាងគំនូរ ជាងឆ្លាក់ មេការ ហើយជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអ៊ីតាលីយាង អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២០៦២ ។ លោកនេះជាគោលចារិកមួយ តាមដែលបានរកឃើញតាមផ្លូវវិទ្យាសាស្ត្រនិងរបៀបគំនូរ នាំឲ្យជនជាតិឦរុបមានសេចក្ដីសរសើរកិច្ចការរបស់លោក ដរាបមកដល់សម័យយើងសព្វថ្ងៃនេះ ។

២៣-គ្រិស្តុហ្វ៍ កូឡុំម្ប៍

(CHRISTOPHE COLOMB)

ជានាយនាវិក: (អ្នកដើរទូក - កប៉ាល់) ជាតិអ៊ីតាលីយាង អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ២០៤៩ ។ គេពោលសរសើរលោកនេះថាជាអ្នករកឃើញទ្វីបអាមេរិក ។

២៤- កូប៉ែរនិក

(COPERNIC)

ជាអ្នកប្រាជ្ញតារាសាស្ត្រជាតិប៉ូឡូណេស៍ អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២០៨៦ ។ លោកនេះមានអាយុ៧០ ឆ្នាំ លោកបានបោះពុម្ពរឿងការនិយាយពីពិភពផែនដីបែបថ្មី ដែលពិសោធឲ្យឃើញថាផែនដីវិលជុំវិញដួងព្រះអាទិត្យ ។

២៥-អាំប្រ៊ូស ប៉ារេ

(AMBROISE PARÉ)

លោកនេះជាអ្នកឲ្យកំណើតវិជ្ជាវះកាត់ទំនើបថ្មី អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២១៣៣ ។ ត្រូវទទួលក៏ប៉់រងថា លោកនេះរកឃើញវិធីចងសរសៃធំៗ ជំនួសការដុតដោយដែកក្រហម តាមវិធីវះកាត់ជាន់ដើមនោះ ។

២៦- ហ្វ្រង់ស្វាស៍ បាកុង

(FRANÇOIS BACON)

ជាអ្នកប្រាជ្ញបរមត្ថវិជ្ជាជាតិអង់គ្លេស អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២១០៤ ។ លោកនេះពោលទុកថា វិទ្យាសាស្ត្រត្រូវតែមានការប្រតិបត្តិនិងការធ្វើ ដ្បិតវិទ្យាសាស្ត្រជាគ្រឿងវាស់ឫទ្ធិអំណាច ព្រោះថា ចំណេះវិជ្ជាជាអំណាច ។

២៧- កាលីឡេ

(GALILÉE)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអ៊ីតាលីយ៉ាន អនិច្ចកម្មទៅកាលពីពុទ្ធសករាជ ២១៨៥ ។ លោកនេះបានប្រឌិតតែរមោម៉ែត្រ (គ្រឿងវាស់កំដៅ) និងបានធ្វើវែនតាមួយដែលជាហេតុនាំឲ្យលោកកូប៉ែរនិកត្រូវរកឃើញ (វិជ្ជាថ្មី)

ប៉ុន្តែលោកនេះមានសត្រូវដែលច្រណែនឈ្នានីសលោកជាច្រើន ដោយសារតែវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក ហើយអ្នកស្រុកពាល់គ្នាបង្គាប់ឲ្យលោកលុតជង្គង់ហើយបដិសេធចោលចំណេះវិជ្ជាដែលគេឃើញថ្មីរបស់លោក ។

២៨ - ហារវ៉េ

(HARVEY)

ជាគ្រូពេទ្យជាតិអង់គ្លេស អនិច្ចធម្មកាលពីឆ្នាំ ២២០០ នៃពុទ្ធ-សករាជ ។ លោកនេះបានគេឃើញដំណើររបស់ឈាមដែលវិលវល់ទៅក្នុងខ្លួនរបស់មនុស្សជាតិ ។

២៩ - ញែវតុង

(NEWTON)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអង់គ្លេស អនិច្ចធម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២២៧០ ។ លោកនេះបានគេឃើញច្បាប់កំរិតនៃវិធីឌូតយិតយោងគ្នារបស់ចក្រវាឡ ហើយនឹងវិធីញែកធាតុពន្លឺ ។

៣០ - ដឺនីស ប៉ាប៉ាំង

(DENIS PAPIN)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិបារាំងសែស អនិច្ចធម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២៤៩០ ។ លោកនេះជាអ្នកប្រឌិតគ្រឿងម៉ាស៊ីនប្រើចំហាយទឹកនឹងវិជ្ជាប្រឌិតរបស់ដទៃទៀត ។

ប៉ុន្តែលោកនេះមានសត្រូវដែលច្រណែនឈ្នានីសលោកជាច្រើន ដោយសារតែវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្ររបស់លោក ហើយអ្នកស្រុកពល់គ្នាបង្ខំឲ្យលោកលុតជង្គង់ហើយបដិសេធចោលចំណេះវិជ្ជាដែលគេឃើញថ្មីរបស់លោក ។

២៨ – ហារី

(HARVEY)

ជាគ្រូពេទ្យជាតិអង់គ្លេស អនិច្ចធម្មកាលពីឆ្នាំ ២២០០ នៃពុទ្ធសករាជ ។ លោកនេះបានរកឃើញដំណើររបស់ឈាមដែលវិលវល់នៅក្នុងខ្លួនរបស់មនុស្សជាតិ ។

២៩ – ណែវតុង

(NEWTON)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអង់គ្លេស អនិច្ចធម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២២៧០ ។ លោកនេះបានរកឃើញច្បាប់កំរិតនៃវិធីខ្ចុតយិតយោងគ្នារបស់ចក្រវាឡ ហើយនឹងវិធីញែកធាតុពន្លឺ ។

៣០ – ដឺនីស ប៉ាពាំង

(DENIS PAPIN)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិបារាំងសែស អនិច្ចធម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២៥៩០ ។ លោកនេះជាអ្នកបង្កើតគ្រឿងម៉ាស៊ីនប្រើចំហាយទឹកនឹងវិជ្ជាបង្កើតរបស់ដទៃទៀត ។

៣១–លិន្នេ

(LINNÉ)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិស៊ុយអែដ្វាស៍ អនិច្ចធម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៣២១ ។ ដោយសារលោកនេះទើបគេចេះចែកពួករុក្ខជាតិនានាដោយពួកៈដោយក្រុម តាមកេសរផ្កានៃរុក្ខជាតិទាំងនោះ ។

៣២– អាដាំ ស្មិត្ថ

(ADAM SMITH)

ជាអ្នកប្រាជ្ញបរមត្ថវិជ្ជាជាតិអង់គ្លេស៍ អនិច្ចកម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២៣៣៣ ។ ក្នុងសៀវភៅលោកដែលមានឈ្មោះល្បីល្បាញហៅថា ការរុករកធម្មជាតិនិងហេតុដែលមានសម្បត្តិទ្រព្យរបស់នានាជាតិ ហើយពិសោធបញ្ជាក់ថា ការងារជាផ្លូវហូរចូលមកនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ។

៣៣– ឡាក្រាង់ហ្ស៍

(LAGRANGE)

ជាអ្នកប្រាជ្ញម៉ាតេម៉ាទិក (លេខទព្វន្ត) ជាតិបារាំងសែស អនិច្ច-កម្មកាលពីពុទ្ធសករាជ ២៣៥៦ ។ លោកនេះគេយល់ថាជាមនុស្សដំបូងដែលបានសំដែងហេតុផលប្រកបវិជ្ជាម៉ាតេម៉ាទិក ។ តាមដោយពិតថា "អ្នកលេងល្បែងទាំងពួងតែងបង្ហិនពេលវេលាឲ្យខូចខាតទៅឥតប្រយោជន៍

ជាមិនខាន សូមឲ្យល្បែងសុចរិតណាមួយក៏ដោយ" ។ មានជនជាតិខ្មែរជាច្រើនដែលស្ងងខ្លួនទៅតាមសេចក្ដីពិតនេះ ។

៣៤— បងប្អូនម៉ង់ហ្គលហ្វីយេរ

(Les frères Mangolfier)

ជាអ្នកប្រឌិតជាតិបារាំងសែស អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៣៤២ នឹង ២៣៥៣ ។ គេទទួលរាប់រងថាជាអ្នកធ្វើប៉ាល្លុងឡើងជាដំបូង ដែលបានធ្វើឲ្យហោះឡើងក្នុងអាកាសបាន ។

៣៥— ឡាវ័រស៊ីយេរ

(LAVOISIER)

ជាអ្នកប្រាជ្ញវិញ្ញកធាតុមួយយ៉ាងធំជាតិបារាំងសែស អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធ-សករាជ ២៣៣៧ ។ លោកនេះគេទទួលរាប់រងថាជាអ្នករកឃើញអា-កាសអុកស៊ីសែនដែលមាននៅក្នុងអាកាស ដែលមានកាស ២ គឺអុកស៊ីសែន នឹងអាសោ ។

៣៦– វ៉ុលតា

(VOLTA)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអ៊ីតាលីយ៉ាង អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៣៧០ ។ លោកនេះជាអ្នករកឃើញក្រសែភ្លើងអគ្គិសនី ហើយបានប្រឌិតធ្វើពីល អគ្គិសនីឡើង ដែលមានឈ្មោះលោកជាប់នឹងពីលរហូតមក ។

ជាមិនខាន សូម្បីល្បែងសុបិតណាមួយក៏ដោយ" ។ មានជនជាតិខ្មែរជាច្រើនដែលស្ងប់ខ្លួនទៅតាមសេចក្ដីពិតនេះ ។

៣៤— បងប្អូនម៉ុងហ្គោលហ្វីយេរ

(Les frères Mangolfier)

ជាអ្នកប្រឌិតជាតិបារាំងសែស អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៣៤២ និង ២៣៥៣ ។ គេទទួលកប់រងថាជាអ្នកធ្វើប៉ោងឡើងជាដំបូង ដែលបានធ្វើឲ្យហោះឡើងក្នុងអាកាសបាន ។

៣៥— ឡាវ៉ូស៊ីយេរ

(LAVOISIER)

ជាអ្នកប្រាជ្ញវិញ្ញានធាតុមួយយ៉ាងធំជាតិបារាំងសែស អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៣៣៧ ។ លោកនេះគេទទួលកប់រងថាជាអ្នករកឃើញអាកាសអុកស៊ីសែនដែលមាននៅក្នុងអាកាស ដែលមានកាស ២ គឺអុកស៊ីសែន និងអាសោ ។

៣៦– វ៉ុលតា

(VOLTA)

ជាអ្នកប្រាជ្ញជាតិអ៊ីតាលីយ៉ាង អនិច្ចកម្មក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៣៧០ ។ លោកនេះជាអ្នករកឃើញក្រសែភ្លើងអគ្គិសនី ហើយបានប្រឌិតធ្វើពិលអគ្គិសនីឡើង ដែលមានឈ្មោះលោកជាប់នឹងពិលរហូតមក ។

៣៧- ហ្ស៊ែនណេរ

(JENNER)

ជាគ្រូពេទ្យជាតិអង់គ្លេស អនិច្ចកម្មកន្លងទៅសកកជ ២៣៦៦ ។

លោកនេះមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញដោយការរកឃើញវិធីបណ្តុះអុតធំមេគោសម្រាប់បង្ការកោតអុតធំដល់មនុស្សទាំងពួង ។

៣៨ - ញៀប៉ិក្រា (NIEPECA) អនិច្ចកម្មកន្លងទៅសកកជ ២៣៧៣

៣៩ - ដាគែរ (DAGUERRE) " ២៤០៤

លោកអ្នកប្រាជ្ញទាំងពីរនេះជាជាតិបារាំងសែស ដែលគេទទួលរ៉ាប់-រងថាជាអ្នកប្រឌិតគ្រឿងថតរូប ។

(មានតទៅទៀត)

ពុទ្ធប្រវត្តិចិន

(តពីខ្សែ ៩ មក)

៣៥ — អំពីការទ្រង់ផ្លាស់ចិត្តរបស់រុចិកៈ

បណ្ដាព្រួញដែលគេបាញ់ចេញទៅក៏ក្លាយទៅជាផ្កាឈូកអស់ហើយ រុចិកៈក៏បានធ្វើជាសាវក ១ រូបរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ។

៣៦ — អំពីការទ្រង់ធ្វើឲ្យជាភ្នែកខ្វាក់របស់ក្មេងម្នាក់

ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់យកព្រះហស្តស្ទាបក្បាលក្មេងម្នាក់ខ្វាក់ភ្នែក ស្រាប់តែក្មេងនោះជាមានភ្នែកភ្លឺឡើងមួយរំពេច (រឿងនេះមិនមានសំដែងក្នុងគម្ពីរហីនយានទេ) ។

៣៧ — អំពីការទ្រង់ផ្លាស់ចិត្តគិតរបស់ អ្នកស៊ីឈ្នួលបាក់លាមក

អ្នកស៊ីឈ្នួលបាក់លាមកមិនហ៊ានដើរតាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ក្នុងខណៈដែលទ្រង់ដឹកដៃខ្លួនហើយទ្រង់ប្រោសឲ្យបានជាសាវកមួយក្នុងព្រះសាសនា (រឿងនេះក៏មិនមានក្នុងគម្ពីរហីនយានដែរ) ។

៣៨ – អំពីការនិមន្តចុះទៅស្ថាននរក

ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរបាននិមន្តចុះទៅមើលនរកហើយបានសំដែងធម៌ប្រោសពួកប្រេត ១ ពួក ។

៣៩ – អំពីការបូជាភ្ញីផ្កា

កាលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ស្តេចយាងមកដល់ក្រុងរាជគ្រឹះនោះ មានពួកឧបាសកឧបាសិកានាំយកភ្ញីផ្កានានាមកថ្វាយព្រះអង្គ ។

៣៨ – អំពីការនិមន្តចុះទៅស្ថាននរក

ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរបាននិមន្តចុះទៅមើលនរកហើយបានសំដែងធម៌ប្រោសពួកប្រេត ១ ពួក ។

៣៩ – អំពីការបូជាភ្ញីផ្កា

កាលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ស្តេចយាងមកដល់ក្រុងរាជគ្រឹះនោះ មានពួកឧបាសកឧបាសិកានាំយកភ្ញីផ្កានានាមកថ្វាយព្រះអង្គ ។

លោកអ្នកមានឫទ្ធិអាចបំប្លែងរាងកាយបានតាមបំណង

ប្រវត្តិមីលរេប៉ះ

(តពីលេខ ៩ មក)

ថ្ងៃមួយ មានព្រានព្រៃ ១ ពួកនាំគ្នាចូលទៅក្នុងគុហាដែលលោកមីលរេប៉ះចំរើនមេត្តាភាវនា ៗ ដំបូង ពួកនេះនិយាយចំអកឡកឡឺយឲ្យលោក តែដល់មកគ្រាក្រោយទើបដឹងច្បាស់ថា លោកមីលរេប៉ះជាមុនី ១ អង្គដែរ ៗ កាលណាមានពួកព្រានចូលមក លោកក៏សូត្រពាក្យកាព្យ ១ ដែលពោលពីសេចក្ដីសុខ ៥ ប្រការឲ្យពួកនោះស្ដាប់ជាដរាប ៗ ក្នុងថ្ងៃមួយ ប្អូនស្រីរបស់លោកចួនជាបានស្ដាប់ពាក្យកាព្យដ៏ពីរោះនោះក៏គិតថា ពាក្យនេះជាសំដីព្រះពុទ្ធពិតប្រាកដមែន ៗ ហើយនាងដើរចូលទៅរក បានចួបនឹងលោកក្នុងគុហា បានឃើញច្បាស់ហើយនាងក៏ស្រែកឡើងថា "លោកបង!" ហើយដួលសន្ធប់បាត់មាត់ទៅ ៗ លុះនាងភ្ញាក់ស្មារតីឡើង ទើបដាក់ក្បាលខ្លួនលើក្បាលជង្គង់របស់លោកហើយនាងសោកខ្សឹកខ្សួលជាច្រើន ៗ លោកមីលរេប៉ះប្រលោមលួងលោមនាង ហើយសូត្រពាក្យកាព្យយ៉ាងពីរោះបញ្ចប់ដោយគាថា ១ នេះថា "ហេតុនេះបានជាបងចង់ឲ្យប្អូនស្រីប៉េតាមានជំនឿតាមផ្លូវសាសនាវិញ ដើម្បីទូន្មានចិត្តប្រតិបត្តិតាមផ្លូវសាសនា" ឯគូស្រករបស់បងនឹងប្អូនស្រីក៏បានមកចួបប្រទះនឹងអ្នកបួសបែបនេះក៏បែរជាមានទឹកភ្នែកហូរសស្រាក់ទៅវិញ ៗ

រួចលោកមីលរេប៉ះពោលពាក្យកាព្យមួយជាគ្រឿងពន្យល់ផ្លូវទៅ

កាន់សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ហើយលោកបញ្ចប់ដោយគាថានេះថា "នៅជុំវិញខ្លួន យើងមិនមានអ្នកណាមួយជួយគាំទ្រយើងបានទេ ក្នុងពេលដែលសេចក្ដីស្លាប់មកផ្ដាច់ផ្ដិលជីវិតយើង ប្រសិនបើយើងស្លាប់នៅក្នុងព្រៃភ្នំក្រំថ្មនេះតែម្នាក់ឯង ឥតមានអ្នកណាមួយជួយយំសោកសង្រេងសង្រែងសោះទើបឈ្មោះថាជាអ្នកបំពេញចំណង់របស់ខ្លួនបានសម្រេចមែន" ។ (លុះមរណៈមកដល់) ឥតនរណាសុំធ្វើដំណើរទៅជាមួយនឹងយើងឡើយ ទាំងមិនមាននរណាជួយពន្យល់ថាយើងត្រូវចេញទៅនៅទីនេះៗផ្លូវច្នេះផង ហេតុនេះបានជាថាបើយើងស្លាប់នៅព្រៃភ្នំក្រំថ្មនេះមែនទើបឈ្មោះថាយើងបានបំពេញចំណង់របស់ខ្លួន ។ តអំពីនោះ លោករំពឹងពិចារណាមើលទិដ្ឋធម៌ដោយកំឡាំងឈានសមាបត្តិរបស់លោក ហើយពិចារណាមើលកិរិយាមិនទៀងទាត់នៃសង្ខារលោក ទើបលោកបន្លឺឧទានថា "ប្រសិនបើនរៈណាធ្វើដំណើរទៅកាន់ផ្លូវខុស នរៈនោះនឹងអន្ទោលទៅក្នុងសំសារវដ្ដជាអនេកជាតិមិនខាន ប៉ុន្តែបើអ្នកណាមួយធ្វើដំណើរខាងផ្លូវចិត្តដែលជាផ្លូវដាច់ខ្ពស់ អ្នកនោះនឹងនាំខ្លួនទៅកាន់វិមុត្តិដែលជាធម៌រួចផុតពីគ្រឿងសៅហ្មង" ។ លោកមានឫទ្ធិអាចផ្លាស់ពង្រកាយតាមចំណង់បាន ហើយហោះឡើងទៅក្នុងអាកាស ។ លោកមើលរប៉ះធ្វើឲ្យប្អូនស្រីនោះលះបង់ផ្លូវលោកិយ ហើយបែរមកចំរើនមេត្តាភាវនា, នាងក៏ត្រេកអរណាស់ ។

(មានតទៅទៀត)

កាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធិ ហើយលោកបញ្ចប់ដោយគាថានេះថា "នៅជុំវិញខ្លួនយើងមិនមានអ្នកណាមួយជួយគាំទ្រយើងបានទេ ក្នុងពេលដែលសេចក្តីស្លាប់មកផ្តាច់ផ្តិលជីវិតយើង ប្រសិនបើយើងស្លាប់នៅក្នុងព្រៃភ្នំក្រំថ្មនេះតែម្នាក់ឯង ឥតមានអ្នកណាមួយជួយយំសោកសង្រេងសង្រែសោះទើបឈ្មោះថាជាអ្នកបំពេញចំណង់របស់ខ្លួនបានសម្រេចមែន" ។ (លុះមរណៈមកដល់) ឥតនរណាសុំធ្វើដំណើរទៅជាមួយនឹងយើងឡើយ ទាំងមិនមាននរណាជួយពន្យល់ថាយើងត្រូវចេញទៅនៅទីនេះៗដូច្នេះផង ហេតុនេះបានជាថាបើយើងស្លាប់នៅព្រៃភ្នំក្រំថ្មនេះមែនទើបឈ្មោះថាយើងបានបំពេញចំណង់របស់ខ្លួន ។ តាំងពីនោះ លោករឹងពិចារណាមើលទិកិនធម៌ដោយកំឡាំងឈានសមាបត្តិរបស់លោក ហើយពិចារណាមើលកិរិយាមិនទៀងទាត់នៃសង្ខារលោក ទើបលោកបន្លឺឧទានថា "ប្រសិនបើនរៈណាធ្វើដំ-ណើរទៅកាន់ផ្លូវខុស នរៈនោះនឹងអន្ទោលទៅក្នុងសំសារវដ្តជាអនេកជាតិមិនខាន ប៉ុន្តែបើអ្នកណាមួយធ្វើដំណើរខាងផ្លូវចិត្តដែលជាផ្លូវដាច់ខ្ពស់ អ្នកនោះនឹងនាំខ្លួនទៅកាន់វិមុត្តិដែលជាធម៌រួចផុតពីគ្រឿងសៅហ្មង" ។ លោកមានឫទ្ធិអាចផ្លាស់ភពកាយតាមចំណង់បាន ហើយហោះឡើងទៅក្នុងអា-កាស ។ លោកមើលរបៈធ្វើឲ្យប្អូនស្រីនោះលះបង់ផ្លូវលោកិយហើយបែរមកចំរើនមេត្តាភាវនា, នាងក៏ត្រេកអរណាស់ ។

(មានតទៅទៀត)

ប្រជុំពាក្យកាព្យ

ភាគទី ៤

របស់គ្រូគិមៀ (ឃួន)

ក្មេចខ្លាចអំណាចព្រះគូរនៃយ
ព្រោះតែអាល័យកនិដ្ឋា
ជីវិតមិនស្ដាយទាំងកាយា
ទឹកថាស៊ូស្លាប់ទៅទើបជា ។

សែនរំជួលក្ដួលក្ដៅឲ្យសៅហ្មង
ជ្បិតបង់ប្រាសចាកចោលស្ងួនភ្ងា
សង្រេងសង្រៃគ្រប់ពេលា
កាលណាទើបបានជួបជួនកាយ ។

តែងទូលអង្វរទេពទេវ
ដែលឋិតនៅនាទីឋានអាយ
ខ្ញុំសូមផ្ញើប្អូននៅសប្បាយ
ទុក្ខភ័យអន្ដរាយកុំបីមាន ។

ទាំងខ្លួនជីវិតឈ្មោះក្ដីណា
សូមទ្រង់មេត្តាមើលឲ្យទាន
ក្រែងមានសត្រូវទៅបៀតបៀន
ប្រោសប្រាណឲ្យទានមានប្រណី ។

ជ្បិតខ្លួនខ្ញុំសោកនៅទីឆ្ងាយ

ពុំដឹងមកអោយជាក្រក្រី
ក្រែងគ្រោះបង្កើតមានរោគអ្វី
គេជះបារមីទ្រង់រក្សា ។
ឱប្អូនព្រលឹងមាសបណ្ដូល
បណ្ដាច់មូលមួយៈស្ទឹងដីក៏
តែទឹកដល់ទីក្ដីស្នេហា
ឈើផ្កាក្ដៅក្ដួលធ្លួលសព្វសាយ ។
បើជាពិសសរសោតពុំទាន់
ជាក់ស្បាន់ដូចគ្រានេះប្អូនណាយ
ទុក្ខទ្រាំជាំក្រំពុំរសាយ
កម្មកាយបង្កើតឲ្យវេទនា ។
អផ្សុកព្រោះទឹករព្យកដល់
ធ្វើម្ដេចទើងបានយល់ស្ងួនភ្ងា
បើស្ដេចត្រឡប់ចូលគាព
បានឃើញស្ងួនភ្ងាដូចចិត្តគិត ។
ទ្រូងខ្ញុំសព្វថ្ងៃណែនសែនផ្សា
សូមអស់ទេវតាជួយអាណិត

ពុំដឹងមកអោយជាក្រក្រី
ក្រែងគ្រោះបង្កើតមានភេតអ្វី
គេជះបារមីទ្រង់ក្រា ៗ

ឱប្អូនព្រលឹងមាសបណ្ដូល
បណ្ដាច់មូលមួយរស្មីដឹក
តែទឹកដល់ទីក្ដីស្នេហា
ឈើផ្កាក្ដៅក្ដួលធ្លួលសព្វសាយ ៗ

បើជាពិសសរសោតពុំពាន់
ជាក់ស្បាន់ដូចគ្រានេះប្អូនណាយ
ទុក្ខត្រាំជាំក្រំពុំរសាយ
កម្មកាយបង្កើតឱ្យវេទនា ៗ

អផ្សុកព្រោះនឹករឭកដល់
ថ្ងៃម្ដេចទឹងបានយល់ស្ងួនភ្ងា
បើស្ដេចត្រឡប់ចូលភាព
បានឃើញស្ងួនភ្ងាដូចចិត្តគិត ៗ

ទ្រង់ខ្ញុំសព្វថ្ងៃណានសែនផ្សា
សូមអស់ទេវតាជួយអាណិត

ជួយឲ្យស្ដេចវិលចូលឋានបិត
ខ្ញុំបានជួបស្និទ្ធដូចប្រាថ្នា ។
　　អនិច្ចាចិត្តអើយមិនក្លែងក្លាយ
អង្គកាយកើតមកជាមនុស្ស
មានចិត្តស្លូតត្រង់ណាស់ទេវតា
ពលាត្រង់ណាក៏មិនធ្វើយ ។
　　មានមែនគូដែលបានគ្រប់គ្រង
គេកើតសៅហ្មងមកយូរហើយ
កាលទ្រង់យកទោសនោះធ្វើមអើយ
គេធើយមិនដែលទៅមកសោះ ។
　　ឯរៀមកាត់ចិត្តឥតសង្ស័យ
ពីថ្ងៃដែលទ្រង់យកទោសខុស
មិនដែលមេត្រីស្ដីចេញឈ្មោះ
ចំពោះពិតត្រង់ដូចពលា ។
　　កាត់ចិត្តកាត់ស្និទ្ធកាត់អាល័យ
កាត់ពីពិសម័យក្ដីស្នេហា

ទើបតែដល់គ្រានេះឯងណា
មកថ្លែងវាចាសុំមានប្ដី ។
    ឯរៀមក៏គន់គិតមេត្តា
ចិន្តាគ្មានចិត្តគិតមេត្រី
ព្រមបើកឲ្យគេមានស្វាមី
សេចក្ដីសំរេចស្រេចហើយណា ។
    ហើយគេក៏ត្រឡប់វិលវិញ
គេពុំមានម្នេញទេធីតា
គេវិលក្នុងថ្ងៃនោះឯងណា
មិនជឿវាចាស៊ើបសួរចុះ ។
    ឱកែវកនិដ្ឋាសង្សារសត្វ
ដូចកល់ប្រមាត់បាត់ក្នុងថ្ងើម
ទនគួបរុបជាប់ជាមួយដើម
ដង្ហើមចេញចូលតែផ្លូវមួយ ។
    មិនមានបែកចិត្តគិតបោលចេញ
ឲ្យម្នេញឲ្យគិតប្រែចិត្តព្រួយ
គិតតែកែវឆ្នើមថ្មើមមូលមួយ
សព្វថ្ងៃល្ហួយល្ហើនចិត្ត ។

ទើបតែដល់គ្រានេះឯងណា
មកថ្លែងពចាសុំមានប្ដី ៗ
ឯរៀមក៏គន់គិតមេត្តា
ចិន្ដាគ្មានចិត្តគិតមេត្រី
ព្រមបើកឲ្យគេមានស្វាមី
សេចក្ដីសំរេចស្រេចហើយណា ៗ
ហើយគេក៏ត្រឡប់វិលវិញ
គេពុំមានម្នេញទេធីតា
គេវិលក្នុងថ្ងៃនោះឯងណា
មិនជឿពចាស៊ើបសួរចុះ ៗ
ឧកែរកទិដ្ឋាសង្សារសេត្ត
ដូចកល់ប្រមាត់បាត់ក្នុងថ្លើម
ទន្គួបរុបជាប់ជាមួយដើម
ដង្ហើមចេញចូលតែផ្លូវមួយ ៗ
មិនមានបែកចិត្តគិតបោលចេញ
ឲ្យម្នេញឲ្យគិតប្រែចិត្តព្រួយ
គិតតែកែវឆ្នើមថ្លើមមូលមួយ
សព្វថ្ងៃល្ហួយលើសចិត្ត ៗ

ចូលទៅសំណាក់ព្រះកម្មដ្ឋាន
ប្រាថ្នាចង់បានក្ដីដែលស្និទ្ធ
ឲ្យគុណជួនជន្មជួយជីវិត
ឲ្យជិតមិត្រមួលស្រួលដូចដើម ។

កុំឲ្យមានកម្មអកុសល
មកផ្ដល់ដូចជាង់មុនណាឆ្ងើម
ប្រមាត់មិនដែលឃ្លាត់ពីថ្លើម
សន្សើមមិនដែលខានចុះឡើយ ។

ព្រោះតែអំណាចខ្យល់បក់ខ្លាំង
ខណ្ឌ ខាំងបោកបាត់ផាត់ផាសដើយ
លុះត្រាតែខ្យល់កំឡាំងស្បើយ
ថ្លើមអើយសន្សើមចុះជោកវិញ ។

រឿងនេះសូមថ្លៃមាសមេត្តា
ពាក្យផ្ដែសង្សារនោះឯងមិញ
កុំធ្វល់ឲ្យខ្វល់កើតទុក្ខម្នេញ
ព្រោះដ្បិតស្រឡាញ់ហើយថ្លែងទុក ។

កុំតែមានប្អូនជាសង្សារ
ខ្ញុំព្រួយចិត្តនៅពុំសុខ
ហើយគិតអាណិតពៅអាពុក
សុខទុក្ខដូចម្ដេចគាត់មិនបាន ។
ឯរឿងបត្តិជាភរិយា
មិនមាននឹកថានឹងផ្ញើប្រាណ
បើឡើរៀមស្បថប៉ុន្មានដាន
ក៏ហ៊ានស្បថដែរណាធីតា ។
បានជាថ្លែងប្រាប់សព្វសេចក្ដី
មិនមានអាក់អ៊ូទេកល្យាណ៍
ព្រោះតែទុកស្នើដួងជីវ៉
ស្មើឯកមាតាពីក្នុងផ្ទៃ ។
រៀមសូមផ្ញើជន្មសូមផ្ញើកាយ
មិនស្ដាយខ្លាចក្រែងក្ដីក្សណក្ស័យ
ទឹកគ្រាំកំសត់ពិសម័យ
ទុក្ខភ័យរលួយអស់ទាំងខ្លួន ។
ដូចកល់កូនសត្វបាត់មាតា

កុំតែមានប្អូនជាសង្សារ
ឲ្យព្រួយចិត្តនៅពុំសុខ
ហើយគិតអាណិតទៅអាពុក
សុខទុក្ខដូចម្ដេចគាត់មិនបាន ។
ឯរឿងបត្និជាភរិយា
មិនមាននឹកថានឹងផ្ញើប្រាណ
បើឲ្យរៀមស្បថប៉ុន្មានដាន
ក៏ហ៊ានស្បថដែរណាជីតា ។
បានជាថ្លែងប្រាប់សព្វសេចក្ដី
មិនមានអាក់អួរទេកល្យាណ៍
ព្រោះតែទុកស្នេហ៍ដួងជីវ៉ា
ស្មើឯកមាតាពីក្នុងផ្ទៃ ។
រៀមសូមផ្ញើជន្មសូមផ្ញើកាយ
មិនស្ដាយខ្លាចក្រែងក្ដីក្សិណក្ស័យ
នឹកគ្រាកំសត់ពិសម័យ
ទុក្ខភ័យរលួយអស់ទាំងខ្លួន ។
ដូចកល់កូនសត្វបាត់មាតា

រត់គេព្រឹក្សាគ្រាន់ពឹងពួន
ទំពាំងដុះក្រាស់ចាស់ជាប់ប្អូន
ទឹងកួនហើរតាមគេមាតា ៗ

រឿងនេះសូមថ្លៃអាសូរចិត្ត
រៀមពិតណាស់ហើយកុំសង្កា
កុំតែមានប្អូនជាសង្សារ
រៀមមិនយាត្រាមួយថ្ងៃឡើយ ៗ

ទោះខុសទោះឆ្គងដូចម្តេចមិញ
លើកទោសចោលចេញណាថ្លើមអើយ
ទំពាំតែយើងបានដល់ត្រើយ
គង់ស្បើយទុក្ខវេណាធីតា ៗ

រាត្រីស្រងាត់សត្វដេកស្ងៀម
ទ្រូងរៀមស្មើរប្រេះឆេះទាក
ឮស្គរសព្ទម៉ោងទួងនាឡិកា
ចិន្តាភ្លូកទឹកភ្នែកដល់ ៗ

ក្តីដែលធ្លាប់វែងតែងមេត្តា
ជេដ្ឋាមិនឲ្យមានថ្នាក់ថ្នល់